

Ivana Blahutová

ROMÁN

Knižní drama

Osoby:

Olga Scheinpflugová

Alter ego

Karel Čapek

**© Ivana Blahutová
Brno 2005**

POZNÁMKY:

Kostýmy:

Olga i Alter ego – obě v černých šatech
Karel – v obleku s kravatou

Rekvizity:

psací stroj s papíry
stolní lampa
telefon
kuffík (či krabice) s dopisy
sešit
štos novin
zavařovací sklenice
popelník (zápalky, cigareta)

Zvukové efekty:

odbíjení hodin
rachot psacího stroje
hudba (úryvek latinskoamerické rumby)
zvonění (divadelní, u dveří, telefon)
úryvek Hitlerova projevu z rozhlasu

Poznámka:

Drama je prostorově situováno (po vzoru Čapkovy *Matky*) do jediného místa – pracovny. Časově se odehrává v období nacistické okupace, kdy Olga Scheinpflugová psala *Český román*, ve kterém umělecky ztvárnila nejen celou historii svého vztahu s Karlem Čapkem, ale i klíčové okamžiky českých dějin první poloviny 20. století, zejména období první republiky, rok 1938, mnichovskou zradu a okupační teror v tzv. protektorátu.

Děj je rozdělen do 18 „kapitol“ (obrazů) a je zakončen epilogem (19.). Zvukové efekty (odbíjení hodin, rachocení psacího stroje, zvonění, úryvek Hitlerova projevu z rozhlasu...) oddělují jednotlivé „kapitoly“, jež střídavě zachycují jednak jakoby „reálný“ čas, ve kterém Olga Scheinpflugová průběžně pracovala na *Českém románu* (tj. její život za války), jednak v retrospektivě událostí, o kterých psala (tj. vlastní děj *Českého románu*). Leitmotivem je klasický spor mezi „Dichtung und Wahrheit“, uměleckou fikcí a životní realitou. Tento spor je pak ve značné míře veden jako dialog mezi všemi třemi osobami hry, hlavně však mezi OLGOU a jejím „druhým já“ – ALTER EGO.

OLGA vystupuje coby autorka románu a zároveň i jedna z jeho dvou hlavních postav a její charakter je vymezen právě touto osobní a uměleckou zkušeností (limitovanou časem dokončení *Českého románu*), ALTER EGO – je Olžiným „vševědoucím“ hlasem – hlasem, který ví o ní samé i o světě mnohem více, je hlasem starším, moudrým, uvádějícím věci na pravou míru, hlasem kritizujícím, ironickým, skeptickým i uklidňujícím, hlasem lidského i historicko-společenského nadhledu. V tomto smyslu by tedy (mladší) OLGA měla být ve svých projevech mnohem nervnější, citově rozkolísanější, prudší, vášnivější, bolestnější, radostnější... nežli ALTER EGO. Několikrát pak OLGA a ALTER EGO převezmou roli jiných ženských osob (Marie Hübnerové, matky Karla Čapka, různých výkřiků z davu atd.).

KAREL ČAPEK představuje „skutečného“, tj. v intimním vztahu k Olze nezdánka i lidsky chybujícího K. Č., v určitém protikladu k idealizované literární postavě, kterou OLGA svým *Českým románem* (i pozdějším úsilím literárním a společenským) vyzdvihla na piedestal. ČAPEK je přítomen na scéně obdobně, jako jsou přítomni „mrtví“ v jeho dramatu

Matka, je tedy „stále živý“, avšak zároveň již „neproměnně minulý“. Jeho projev by měl být tudíž celkově klidný, střízlivý, nevzrušený, až na okamžiky, kdy je plně ztotožněn se svou minulostí (zejména při četbě úryvků z milostných dopisů Olze či Věře Hružové); či když např. supluje některého ze svých pomnichovských pronásledovatelů. Několikrát krátce propůjčuje svůj mužský hlas i jiným „osobám“ – rolím (obdobně jako OLGA a ALTER EGO), např. výkřikům henleinovců, řevu kamelotů apod.

Vzhledem k tomu, že hra je vedena, jak bylo poznamenáno, mnohdy jako spor mezi „životem“ a „románem“, často též jako názorový konflikt, měl by tomu odpovídat i polemický tón dialogů, jejich rychlé, někdy až k hádce vystupňované tempo i hlasitost. To je pak často v prudkých zlomech střídáno pomalejším tokem a klidnější, nezřídka unavenou, rezignovanou polohou, jindy ironickým komentováním.

Jisté úskalí proto spočívá právě v oněch relativně ostrých proměnách tempa a nálady dialogů, při kterých zároveň má být udržen konstantní kontrast charakterů všech tří osob; další úskalím je bezprostřední, hladké přecházení osob z jedné role do druhé a zpátky (např. ALTER EGO – Marie Hübnerová).

Kvůli co nejjednoduššímu inscenování všechny tři osoby většinou sedí za stolem vedle sebe čelem k divákům, jedinými akcemi jsou pouze drobné úkony – především symbolické zhasínání a rozsvěcení lampy (ALTER EGO a KAREL ČAPEK), prohrabování se v kufru s dopisy, předávání listů mezi A. E. a K. Č. (*postačí i jen prosté zamávání listem*), náznak psaní na stroji – vytahování a zasouvání papírů do válce (OLGA), uklízení rukopisu do „zavařovací sklenice“ (ALTER EGO) atd. Dalšími scénickými prostředky jsou pak už jen zvukové efekty: odbíjení hodin, zvonění, rachot psacího stroje, úryvek hudby, úryvek Hitlerova projevu...

Doplňující informace:

Se smrtí Karla Čapka se Olga Scheinpflugová nejprve pokusila bezprostředně vyrovnat básnickou sbírkou *Stesk* (vyšla ještě na jaře 1939), poté v období německé okupace napsala své patrně nejslavnější dílo – autobiografický *Český román*, který vzbudil u čtenářů i kritiky mimořádný, někdy až kontroverzní ohlas hned po svém prvním vydání v r. 1946. Vztah Olgy Scheinpflugové a Karla Čapka je také zachycen v *Listech Olze* (soubor dochovaných dopisů Karla Čapka Olze Scheinpflugové); a v menší míře i v memoárech Olgy Scheinpflugové *Byla jsem na světě*. Další fakta přinášejí mnohé vzpomínkové knihy, např.: Helena Čapková – *Moji milí bratři*, Karel Scheinpflug – *Můj švagr Karel Čapek*, publikované listy Karla Čapka Věře Hružové *Dopisy ze zásuvky...* (a jiné: vlastní literární tvorba obou autorů, různé monografie atd.). Z těchto pramenů vychází i knižní drama. Případné přesné citace z použité literatury (viz závěrečný přehled) jsou označeny v textu uvozovkami.

1.

ZVUK: Rychlé odklepávání psacího stroje

Všechny tři osoby sedí vedle sebe za stolem čelem k publiku, uprostřed KAREL ČAPEK, po jeho jednom boku OLGA SCHEINPFLUGOVÁ, po druhém ALTER EGO. Mezi ALTER EGO a KARLEM stojí na stole zhasnutá stolní lampa a kufřík s dopisy, sešit, dále prázdná zavařovací sklenice, telefon, popelník, štos novin. Před OLGOU je psací stroj.

ZVUK: Odklepávání psacího stroje ztichne. Hodiny pětkrát odbijí.

OLGA

Teprve pět, a už je tma. Podzim, podzim...

ALTER EGO (rozsvítí stolní lampu)

Dej pánbů dobrej večír.

KAREL

Dej pánbů dobrej večír.

OLGA

Dobrý večer, Kačenko.

ALTER EGO

Tohle Karel vždycky říkával, když po setmění rozsvítil lampu: „Dej pánbů dobrej večír.“

KAREL

Tak mě to v dětství naučila babička z hronovského mlýna.

OLGA

A taky tě naučila tu legrační písničku (*improvizačně zanotuje*): „Vylezla na pole, nadmula hubu...“

KAREL (naváže falešně)

„... já, pane polesnej, já tady nebudu!“

ALTER EGO

Jo, zpíval falešně, až to rvalo uši!

OLGA

Falešně nefalešně, Čáča hudbu zbožňuje!

ALTER EGO (opravuje)

Zbožňoval! Čáča hudbu zbožňoval...

KAREL

Psával jsem při muzice. Pomáhalo mi to. – Pamatuješ, Olino?

ZVUK: Úryvek latinskoamerické rumbly.

OLGA a **ALTER EGO** (*nadšeně vykřiknou současně*)
Maracas de Nero!

KAREL

Správně, Maracas de Nero. Exotika, tropy, vášeň... Pouštěl jsem si tenkrát tu kubánskou desku pořád dokola a psal při ní Povětroně.

ALTER EGO

Skvělý příběh... Povětroň... Nějaký muž se zřítíl v hořícím letadle a teď umírá v nemocnici.

OLGA

Nějaký cizinec bez jména, vědomí i tváře. Nikdo o něm nic neví.

KAREL

Kdo to je? ptají se lékaři i pacienti. Kdo to byl? ptají se Milosrdná sestra a Jasnovidec a Básník. A skládají mozaiku jeho osudu ze střepů vlastních proher –

ALTER EGO (*ironicky*)

Dichtung und Wahrheit, Báseň a Pravda, fikce a skutečnost, LI-TE-RATU-RA... Jakýsi vymyšlený život z cárů papíru.

KAREL

A přesto! Olino, přesto všechno –

OLGA

Copak, Básníku?

KAREL

„... ono není tak docela jisto, že ten život byl jenom vymyšlen. A když se na to tak dívám, řekl bych, že to byl *můj vlastní život* – to jsem já! Já jsem ten člověk, který nedoletěl.“ (*zhasne lampu*)

ZVUK: Hodiny pětkrát odbijí.

2.

ALTER EGO

Teprve pět, a už skoro tma. Podzim, říjen, listopad... a za chvíli další zima... Další zima, další Vánoce, další sníh... Třeskatý mráz a dvacet čtyři pod nulou...

OLGA

Po tvém pohřbu jsem se zhroutila, Kačenko. Bratr mě musel odvézt do sanatoria; báli se, že se zblázním.

KAREL

Jako bych tě neznal, holčičko. Vždycky jsi všechno přeháněla, bolest, zármutek, víru, lásku, práci...

OLGA

Podej mi ruku, Kačenko.

KAREL

Vstaň, Olino!

ALTER EGO

Vstaň, neseď tu takhle na zemi!

OLGA

Proč? Pokaždé přece sedávám na zemi u tvých nohou. Podej mi ruku, Kačenko, prosím tě, podej mi ruku...

ALTER EGO

Přestaň s tím tyátrem!

KAREL

Buď rozumná, Olásku, netrap se, netýrej se.

OLGA

Každé ráno navštěvuji tvůj hrob na Vyšehradě. A celé dny se pak modlím až do vyčerpání, Otče náš, jenž jsi na nebesích... Otče náš, jenž jsi na nebesích –

KAREL

Dost, malá. Tohle není divadlo, tohle je život. Musíš znovu žít.

OLGA

Žít? Žít...?! Copak to nechápeš?! Umřela jsem s tebou. Jsem mrtvá! Olga Scheinpflugová je pochovaná po boku svého zesnulého manžela Karla Čapka!

ALTER EGO (*sarkasticky*)

Jasně, šlus, opona, šmytec! Žádná Olga Scheinpflugová! Žádná herečka a spisovatelka. Žádná salonní společnice a hvězda prvního oboru. Jen zestárlá, nepřičetná vdova Čapková. Od hlavy po paty zahalená v černém. S pláčem bloudí po pokojích a nahlas mluví se svým nebožtíkem.

OLGA

Vidíš, Kačenko, jedinou věc jsem v domě nezměnila. Ani tady, ani na Strži. Jako bys byl pořád se mnou.

KAREL

Koukám, koukám... Je to tu jako v muzeu... Hle, Mistrův psací stůl, Mistrova židle, Mistrův díář, Mistrova busta... A zde prosím, račte přistoupiti blíže, posmrtný odlitek Mistrovy pravičky s mozolem od psaní na prostředním prstu.

OLGA

Karle! Nerouhej se!

KAREL

Konec tyátru, holčičko!

OLGA

Víš, že po fajruntě zásadně nehraju!

ALTER EGO

Tak už se sakra vzchop! Tohle není scéna z Čapkovy Matky.

OLGA

Matka byl můj nápad, můj námět! Ubohá ženská, co postupně ztratí všechny, které miluje. Hrála ji Polda Dostalová a za měsíc po premiéře bouchl rakouský anšlus.

KAREL

Ano, Olino, Matka byl tvůj nápad, tvůj námět.

OLGA

Jenže to tys jí dal tu děsivou schopnost hovořit se svými mrtvými. Motám se po domě a všude tě potkávám. Kristepane, Karle, co jsme to dělali? Pořád jsme psali o smrti!

KAREL

Ne, o životě. Psali jsme o životě.

OLGA

O smrti! Můj poslední román se jmenuje Přežitá smrt. A ty jsi svému poslednímu hrdinovi, tomu megalomanu Foltýnovi, plánoval vystrojit groteskně okázalý pohřeb –

ALTER EGO

Jednou jsi mi, Čáčo, vykládal, že tvůj funus bude samá muzika. Samá muzika –

KAREL

Holenku, funus, při tom si lidi mají přijít na své! Nejdříve tragické (*zanutuje*) tam-ta-da-dam cestou na krchov a pak veselý pochod zase zpátky.

OLGA

Bylo čtyřiaadvacet pod nulou, Kačenko. Arktický mráz.

ALTER EGO

Všechny pohřby velkých Čechů se vždy vypravovaly z Národního muzea, avšak tam nás odmítli, že prý „nemají dost uhlí“.

OLGA (*zuřivě*)

Že prý nemají dost uhlí!

ALTER EGO

Tak tedy z Národního divadla! Cožpak Karel Čapek neudělal dost pro české drama?! Cožpak je nedostal na světová jeviště?!

OLGA

Pchááá! Vděčný národ! Zlatá kaplička! Zbabělci zbaběli! Po Mnichovu podělaní až za ušima. Ani ten černý prapor na Národním nevyvěsili. Ještě tu nebyli Němci, a ti horliví lokajové už se báli slušně pochovat jednoho mrtvého vlastence.

KAREL

Můj funus, Olino, bude samá muzika.

ALTER EGO

Bylo čtyřiaadvacet pod nulou, Karle. Jen křupající led a vrzající sních. Jen vzlykající ticho a pár statečných projevů. A pouze na závěr ti věrní kamarádi zazpívali tu tvou oblíbenou (*zanutuje smutečně společně s OLGOU*): „Zelení hájové, bejvaly jste vy moje, bejvaly jste vy moje potěšení...“

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí.*

3.

KAREL (*zanutuje veseleji*)

Zelení hájové, bejvaly jste vy moje, bejvaly jste srdce mého potěšení –

OLGA

Dej mi ruku, Kačenko. Prosím tě, dej mi ruku... Jsi stále tady. Sedíš ve svém křesle a já ti klečím u nohou. (*sepne ruce a začne se modlit*) Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé –

ALTER EGO (*přísně vpadne*)

Vstaň, ty ubrečená modlářko! Vzpamatuj se, dělej něco! V šíleném světě není čas na bláznění. Jde nám o krk. Nikdo tu není zvědavý na hysterické divadýlko.

KAREL

To je ta tvá přepjatá nátura, holčičko. Emoce, gesta, slzy, smích, výkřiky... Však mě matka kdysi varovala: Nikdy si neber herečku!

OLGA (*rozezleně*)

Cikánku nebo herečku! Tak ti to řekla: Vezmi si, koho chceš, Ičínku, jenom ne cikánku nebo herečku! – No, milostpaní doktorová, teď je po vašem... (*unaveně*) Už nemám sílu... Už žádné hraní, žádné psaní, žádné veršičky, paruky, šminky, kostýmy, balkonové vzdechy: „Ach Romeo, Romeo! Proč jsi Romeo?“

ZVUK: *Zazvonění.*

ALTER EGO

Jsi hluchá či co? Neslyšíš? To bylo třetí zvonění! Pospěš si, krucinál!

KAREL (*volá*)

Hotovo! Zapnout světla! Opona nahoru! (*rozsvítí stolní lampu*)

OLGA (*rozčileně*)

Cože? Třetí zvonění? Honem, honem! Moje papíry, dopisy...

ALTER EGO (*volá*)

Paní Scheinpflugová, na scénu! Paní Scheinpflugová, na scénu!

OLGA (*vstane od stolu, jako by spěchala, rychle se upravuje*)

Vždyť už jdu, už jdu! Už letím!

KAREL

Tfuj, tfuj, tfuj, prevíte! Zlom vaz!

ALTER EGO (*volá*)

Paní Scheinpflugová, na scénu! Paní Scheinpflugová, na scénu!

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí a vzápětí rachot psacího stroje – do ztracena.*

4.

OLGA (*sedne si zpátky ke stolu, vytáhne list papíru z psacího stroje*)

KAREL

Takže už zase píšeš...? To je dobře, holčičko, moc dobře. Copak to bude tentokrát?

OLGA

Román. Román o nás dvou. O lásce Básníka a Herečky.

ALTER EGO

Vzpomínáš? Před lety mi prezident Masaryk radil, abych napsala ČESKÝ román.

KAREL

Ach, Starý pán, Starý pán... Totéž radil také jiné půvabné mladé blondýnce.

OLGA

No a co! I v sedmasedmdesáti to byl přitažlivý muž.

ALTER EGO

Velmi přitažlivý muž, pánbů požehnej.

KAREL

Jemináčku, Starý pán, ten ale dovedl včas umřít. Zavřít oči těsně před Potopou... Utekl jsem z jeho pohřbu v Lánech – bylo mi, jako by v té rakvi podruhé pochovávali mého tatínka.

OLGA (*neposlouchá ho*)

Český román, Karle, tak to nazvu. Román o našem životě, o naší zemi, o naší touze, o našem zklamání; o válce minulé i současné, o zkáze, o naději; o lidech, které znám... I o Starém pánovi napíšu, bude tam všechno, všechno, všechno...!

ALTER EGO (*ironicky*)

Kdeže všechno! Houby všechno. Dichtung und Wahrheit. Akorát jeden Básník, jedna Herečka, jeden Příběh, nic víc... A přesto, člověče, přesto... Musím to dostat ze sebe, co by jinak ze mě zbylo? Co by ze mě zůstalo bez té naší románové Lásky?

KAREL

Však ty to zvládneš, panenko, bude to tvůj majstrštyk! Od první věty –

ALTER EGO

První věta? – Ta zní takhle: „Od třinácti let Olga věděla, že bude herečkou.“

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí.*

5.

Zpočátku vedeno tak trochu jako tři paralelní monology, každý zahleděn do svých vlastních vzpomínek a zkušenosti.

OLGA

Od třinácti jsem věděla, že budu herečkou. Že budu hrát a psát. Že divadlo a literatura jsou můj osud.

ALTER EGO

Bylo mi třináct a byla jsem dospělá. Musela jsem být dospělá – právě začala světová válka.

OLGA

A možná jsem byla dospělá už dřív. Už v osmi, když skonala maminka. Tehdy jsme se sestrou Božkou pochopily, jak to v životě chodí: smrt, nicota, tma... Každý z nás prohraje a všichni budeme poraženi.

KAREL

Děvčátko, bylo ti teprve třináct. Začala válka... A já končil studium filozofie a připravoval se na disertaci... A všude kolem tolik bídy, hladu, utrpení, vraždění...

OLGA

Jedli jsme plesnivý chleba a smradlavý tuřín a čekali jsme, až nenáviděné mocnářství pojde. Až Rakousko s Německem budou poraženy a nastane svoboda. Nádherná, opojná, vysněná svoboda...

ALTER EGO

Všechno jsem věděla. Smrt, nicota, tma... Leč bylo mi teprve třináct a směla jsem být plna šťastné naděje.

OLGA (nadšeně)

Byli jsme plni šťastné naděje!

KAREL

Složil jsem doktorát a nikdo mě nechtěl zaměstnat. A tak jsem v sedmnáctém vzal z nouze místo vychovatele. – Na zámku v Chyších jsem učil synáčka hraběte Lažanského. Koncem května vybuchla nedaleko muniční fabrika a my spatřili pekelný oheň a uslyšeli sopečné dunění.

ALTER EGO

Kra-ka-tit... To už tenkrát explodoval Krakatit.

OLGA

Byli jsme plni krásné naděje!

ALTER EGO

A těch zabitých, těch zmrzačených, těch vdov a sirotek... A pořád nové a nové odvozy do armády. Můj starší bratr Karel držel pět hladovek, aby unikl vojně. Málem z toho umřel. Tak zubožený, že i naše nevlastní máti nad ním plakala.

OLGA

Byli jsme plni úžasné naděje!

KAREL

S mými nemocnými zády o mě c. k. vojsko nestálo: untauglich, kripl, neschopen. Nemusel jsem bojovat za císaře pána a jeho rodinu. A bratr Josef, chudák přisleplý Peča, ušel frontě jen taktak. Malíř s osmi dioptriemi a šedým zákalem.

OLGA

Byli jsme plni nezdolné naděje!

ALTER EGO

Často jsem u nás ve Slaném pozorovala na nádraží, jak muži odjíždějí do války. Předem jsem poznala, kdo z nich padne. – Vidíš toho tmavovlasého? Ten se už nevrátí.

OLGA

A támhleten fešák s knírkem?

ALTER EGO

Ani ten se nevrátí.

OLGA

A ten vedle? Ten urostlý?

ALTER EGO

Ne, ne, ne...

KAREL

A já, holčičko?

OLGA (zděšeně)

Ježíšikriste! Všecko jsem věděla! Od začátku do konce!

ALTER EGO

Všecko jsem věděla... A přesto plná jásavé naděje. Bylo mi třináct, čtrnáct, patnáct... První veršičky a první role před zrcadlem... Jako by ve mně náhle bouřily tisíce postav a žádaly duši i tělo.

OLGA (*vztyčí se a stoupne si před stůl*)

Už jsem se rozhodla, tatínku! Budu herečkou!

ALTER EGO

Do Slaného přicestoval otcův známý, věhlasný poeta Josef Svatopluk Machar, a já mu směla zarecitovat jeho básně.

OLGA (*s úklonou a dětinským přeháněním*)

„Nač sobě, jiným lhát? Den letí k večeru,
a duše černou tmou, v níž všichni jdem, už tuší...“

KAREL (*alias Machar, zatleská*)

Výborně, slečinko! – (*k imaginární osobě sedící na prázdném místě u stolu místo Olgy*) Kdepak, kolego Scheinpflugu, tu doma neudržíte!

OLGA

Nic mě nemůže zadržet! Musím!

ALTER EGO

Musím. Duši i tělo.

OLGA

Nakonec rodiče podlehli. Poslali mě do Prahy na zkoušku k slavné Marii Hübnerové. Její byt se podobal kryptě. Vavřínové věnce a zpráchnivělé růže. Velká Hübnerka! Drobná, nehezká, uvadlá; na obličejí ohnivou skvrnu, kterou nezakryl ani pudr s tělkou. – (*s pukřetem k ALTER EGU*) Moje úcta, milostivá paní.

ALTER EGO (*alias Hübnerová, zapálí si cigaretu, přísně*)

Tak ty tedy chceš být herečkou? A máš vůbec ponětí, co to znamená?

OLGA

Dva roky mi dávala lekce a celou tu dobu mi říkala Milado – podle vizitky mé nevlastní máti. Neodvážila jsem se ji opravit, géniům se neodporuje. Velká Hübnerka! Milovala tři věci: divadlo, svého manžela a starého, olysalého pejska.

ALTER EGO (*s hrozivou přísností*)

A Boha, Milado! Boha! Věříš v Boha? (*prudce zamáčkne cigaretu a pokřičuje se, pak si klekne před stůl*)

OLGA

Kdykoli během lekce zazvonilo z protějšího kostela, hned sebou sekla na zem a začala se křížovat a modlit.

ALTER EGO (*výhrůžně*)

„Však počkej, Milado, až poznáš, jak strašný je Bůh! Taky k němu polezeš po kolenou...!“ (*sepne ruce a polohlasem se modlí*) Otče náš, jenž jsi na nebesích... (*pokračuje šeptem*)

OLGA

Svíčková bába Hübnerka. – Když později ovdověla, vybudovala svému muži v divadelní šatně oltářiček.

ALTER EGO (*stále se sepjatýma rukama*)

Však počkej, Milado, až poznáš, jak strašný je život!

OLGA (*sklesle*)

Ano, milostpaní, už jsem to poznala. Zemřel mi manžel, Karel Čapek, víte. Karel Čapek, v jehož Loupežníkovi jste kdysi tak brilantně zahrála služebnou Fanku. – Je mrtvý. A jeho podobenku teď mám v divadelní šatně. Nosím mu květiny. A než vyjdu na jeviště, políbím jeho obrázek a potom se pokřižuji. Vidíte, milostpaní, už jsem jako vy. (*klekne si vedle ALTER EGA a začne odříkávat otčenáš s A. E.*)

ALTER EGO a OLGA (*společně, mechanicky, obě sepjaté ruce*)

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět' se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá...

ALTER EGO (*prudce vpadne, hrozivě*)

Však počkej, Milado, až tě Osud stiskne do želez!

OLGA (*dál mechanicky pokračuje v modlitbě*)

... jako v nebi tak i na zemi!

ALTER EGO

Až ti zlomí křídla a spálí na popel!

OLGA

Chléb náš vezdejší dejž nám dnes.

ALTER EGO

Až tě srazí na dno a hodí ti smyčku na krk!

OLGA

A odpust' nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.

ALTER EGO

Až ti vyřízne jazyk a vyrve srdce z hrudi!

OLGA

A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás ode zlého...

ALTER EGO (*zařve*)

Je mrtvý! Čapek zemřel!

OLGA (*zoufale*)

Ne, už nemůžu! Bože, cos to dovolil! Je mrtvý!

ALTER EGO

Modli se, Milado! Na kolena!

OLGA

Je mrtvý, a já ještě žiji! Ach, hrozně to bolí, Pane! A přesto neber mi tu bolest, slituj se nade mnou, Pane, a nechej mi tu bolest, zachovej mi tu bolest, Pane, neboť je jediným, co mi zbylo z lásky.

ALTER EGO

Pros o smilování!

OLGA

Opět se sejdeme, Kačenko, opět se sejdeme. Tvrdil jsi, že příroda přece nezničí své nejlepší dílo, ano, já věřím, Pane! Věřím, že lidská duše je povinna překonat zánik těla.

KAREL

Naše dvě věčné, věčné duše, jež se potkají v chladném hvězdném prostoru –

OLGA

Podej mi ruku, Kačenko –

ALTER EGO (*vstane, sarkasticky*)

Čáry a máry, čáry a máry! – Jako když umřela maminka a osmiletá Olinka drmolila v kostele posvátná zaklínadla, čáry a máry, čáry a máry! Malá stará bigotní holčička!

OLGA (*dál klečí, oponuje; dialog mezi O. a A. E. dál jako vášnivý názorový spor*)

Víra, naděje a láska!

ALTER EGO (*stojí nad OLGOU*)

Do zbláznění omílat ta omamná slova, slova, slova!

OLGA

Opět se sejdeme, Karle! Vykoupení, spása a vzkříšení –

ALTER EGO

Luminal a veronal, morfium a rajský plyn!

OLGA

Otče náš, jenž jsi na nebesích!

ALTER EGO

Držet se stébla a chroptět o pomoc!

OLGA (*křičí*)

Bože dobrotivý! Hospodine všemohoucí!

ALTER EGO (*křičí*)

Nač sobě, jiným lhát? Den letí k večeru!

OLGA (*rozpojí ruce a nechá je klesnout, poraženě*)

... Den letí k večeru,
a duše černou tmou, v níž všichni jdeme, už tuší...

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí.*

6.

KAREL (*zanotuje*)

Zelení hájové, bejvaly jste vy moje, bejvaly jste srdce mého potěšení...

OLGA (*zůstane sedět na zemi, unaveně, pomalu*)

Po tvém pohřbu mě dali do nervového sanatoria, abych se nezbláznila.
V parku krákali havrani. Čtyřicet pod nulou. Třeskutý mráz jako někde
v Norsku.

ALTER EGO (*sedne si zpátky za stůl*)

Vzpomínáš na Norsko, Kačenko?

KAREL

Norsko... Naše dovolená v létě 1936. Vydali jsme se na sever ve třech,
my dva a tvůj bratr.

OLGA

Norsko, taková krásná, smutná země. Hory, tundry, ledovce. Holá
skaliska a nekonečné vody. Vichry, mlhy, sněhy, lišejníky, rackové...

KAREL

Modré fjordy, zelené ostrůvky, sušené tresky...

ALTER EGO

A nad obzorem podivně scvrklé slunce – věčný soumrak i věčné svítání.
Půlnoční slunce nad Nordkappem, nejsevernější výspou Evropy...

KAREL

Pluli jsme na kocábce jménem Hakon Adelstein. Přibližně třicet turistů:
Norové, Švédí, Britové, Švýcaři, Němci a my tři Češi, velmi příjemná
společnost.

OLGA

Třeba ten dobrácký profesor hudby z Hannoveru, co stále dojatě mluvil o své nebožce mamince...

ALTER EGO

Plavili jsme se nazpátek od Nordkappu a v prvním přístavu kdosi přinesl na palubu čerstvé noviny.

KAREL (*zamává novinami jako kamelot, volá*)

Občanská válka ve Španělsku! Občanská válka ve Španělsku!

ALTER EGO

Třicet příjemných turistů z celé Evropy – a po té zprávě všichni rázem zešíleli.

KAREL (*řve a hajluje*)

Heil Hitler! Heil Hitler!

OLGA (*vztyčí se*)

Heil Hitler! vřeštěl profesor hudby z Hannoveru. Všichni řvali, všichni ječeli, všichni zběsile ryčeli jeden přes druhého.

ALTER EGO

Tohle je konec.

KAREL

Konec míru a začátek války.

ALTER EGO

Tomuhle neunikneme. Už jsou tady.

OLGA

Dostanou nás. Ti Mloci nás dostanou.

KAREL (*zamyšleně si cosi píše na list papíru*)

Odhaduji... asi... přibližně... jeden a půl milionu... Ano, jeden a půl milionu...

OLGA (*nahlíží mu přes rameno*)

Cože? Jakých jeden a půl milionu?

KAREL

Jeden a půl milionu bojeschopných mužů z třinácti milionů Čechoslováků – akorát jsem to spočítal: Jeden a půl milionu, tak velkou armádu dokážeme postavit.

ALTER EGO

Chyba, Karle, špatná kalkulace. Žádných třináct milionů Če-cho-slo-vá-ků. Je čas odečítat –

OLGA (*stroze*)

Za prvé: minus –

ALTER EGO (*doplní*)

Tři miliony Němců!

KAREL (*hitlerovským řevem*)

Ein Volk! Ein Reich! Ein Führer!

KAREL, OLGA a ALTER EGO (*jednohlasně skandují a hajlují*)

Sieg heil! Sieg heil! Sieg heil!

ZVUK: *Úryvek Hitlerova projevu z rozhlasu.*

7.

OLGA (*stále stojí, křičí*)

Vypni to! Proboha, vypni to!

ZVUK: *Projev vypnut.*

ALTER EGO

11. března 1938 večer jsme poslouchali vídeňský rozhlas.

OLGA

Slyšíte tu hrůzu...?!

KAREL

Takže už jim patří Rakousko.

ALTER EGO

Dneska Rakousko a zítra my.

OLGA

Je to tady. Jsme na řadě.

ALTER EGO

Pochody, hajlování, bití, střílení, únosy.

ALTER EGO, OLGA, KAREL (*společně skandují*)

Heim ins Reich! Heim ins Reich! Ein Volk! Ein Wille! Ein Ziel!

ALTER EGO

A brzy už prý v Sudetech propukne povstání krutě utlačovaného německého obyvatelstva!

OLGA (*rozhořčeně*)

Krutě utlačovaného?! V této republice Němcům nikdo nezkřivil ani vlas! Vždyť mají všechno, všechno! Rovná práva, svůj jazyk, německé školy, univerzitu, dvě techniky, divadla, tisk, knížky, spolky, strany, ministry, třiadvacet senátorů, šedesát sedm poslanců v parlamentu!

ALTER EGO

Jawohl! Šedesát sedm poslanců, z toho čtyřicet čtyři za Henleinovu partaj! A v komunálních volbách v pohraničí více než devadesát procent hlasů!

KAREL (*hitlerovským řevem*)

Heim ins Reich! Ein Volk! Ein Reich! Ein Führer!

ALTER EGO, OLGA, KAREL (*společně hystericky skandují*)

Sieg heil! Sieg heil! Sieg heil!

ALTER EGO

Je čas odečítat, Karle.

OLGA

Za druhé: minus –

KAREL (*doplňuje*)

Slovenští ľud'áci.

OLGA

Za třetí: minus –

KAREL

Maďarští iredentisté.

OLGA

Za čtvrté: minus –

KAREL

Čeští agrárníci, národní demokraté, Národní obec fašistická.

ALTER EGO

Za páté: minus –

OLGA (*se zoufalým vzdorem, praští do stolu*)

Ne, naši spojenci nás přece nenechají bez pomoci! Civilizovaná Evropa nás nevydá napospas zabijáckým barbarům!

KAREL (*vztyčí se*)

Budou stát při nás!

OLGA

Naši mocní, věrní, udatní spojenci!

ALTER EGO (*vztyčí se*)

Francie a Anglie a Rusko!

OLGA

A Společnost národů!

KAREL

A světová kultura!

OLGA

A všechna ta slavná jména!

ALTER EGO

Všichni ti proslulí umělci a vědci!

KAREL

Všichni ti horoucí humanisté a skálopevní demokraté!

OLGA

Všichni ti šlechtění rytíři ducha!

ALTER EGO

A jásající Praha při sokolském sletu!

KAREL

A mezinárodní kongres PEN klubů!

ALTER EGO

A naše jednota a odhodlání!

KAREL

Naše vojsko, pevnosti, letectvo!

OLGA

Ach, jsme plni vášnivé naděje!

ALTER EGO (*sedne si, hořce*)

Byli jsme plni vášnivé naděje.

OLGA (*stojí, naléhavě*)

Vid', že tomu věříš, Kačenko? Vid', že tomu věříš?!

KAREL (*stojí, rezignovaně*)

Věřím, holčičko... Musím věřit.

OLGA

Já taky, Karle. Já taky, já taky...

ZVUK: *Kratičký úryvek z Hitlerova projevu, přerušovaný zvoněním (třikrát dlouze).*

8.

Všichni se polekaně podívají ke dveřím. ALTER EGO začne rychle schovávat několik popsaných listů do zavařovací sklenice.

OLGA (*nervózně volá*)

Růženo...? Macoš...? Přišel někdo?

ALTER EGO (*napjatě*)

Kdo to byl?

OLGA

Nic důležitého. Čistý vzduch.

ALTER EGO

Jo, čistý vzduch. Zatím. (*opět vytahuje listy ze zavařovací sklenice*)

OLGA

Šmarjá, nemám na to nervy. Pokaždé když zadrnčí zvonek u dveří, rozkmitá se mi srdce a začne mi škubat víčkem –

ALTER EGO (*stroze*)

Klid, jde jenom o zvyk.

OLGA

Však si zvykám. Jde jenom o zvyk... a možná taky o krk, jsem na seznamu!

ALTER EGO (*úředním tónem*)

Jsem na seznamu: Olga Scheinpflugová-Čapková, vdova po Karlu Čapkovi, herečka a spisovatelka, osoba nepřátelská Říši.

KAREL (*zlověstně vyštěkne*)

Feind des dritten Reiches!

OLGA

Tvoje i moje knihy, Karle, vyházeli z biblioték. A fašistické plátky mě nenávisťně udávají, že si ještě někdy dovolím objevit na place, že ještě existuji, že ještě jsem...

ALTER EGO

Občas mě odvezou na výslech a občas mi udělají domovní prohlídku –

OLGA

Občas mi vyděračsky pohrozí a občas zamáchají pěstí před nosem –

ALTER EGO

Velkoněmečtí okupanti i jejich maločeští sluhové. Různí kulturtréři, protektorátní ouřadové, sadisti z gestapa i Herr ministr Moravec osobně.

KAREL

Vrahounští Mloci. Roztahují se po celém světě a mordují a mučí a ničí. I ten ďábelský Krakatit prý brzo budou mít.

OLGA

Prý zázračná zbraň! Ale žádné zázraky je stejně nezachrání, protože v Rusku už jim sakra zatápějí, v Rusku, v Africe, v Pacifiku –

ALTER EGO

Pravidelně chytám zprávy z Londýna a z Moskvy –

KAREL (zlověstně štěkne)

Poslech cizího rozhlasu se trestá smrtí!

OLGA

Od té doby, co jsi odešel, se smrti nebojím.

ALTER EGO

Někdy mám pocit, že už se vůbec ničeho nebojím.

OLGA

A potom kdosi nečekaně zazvoní u dveří...

ALTER EGO

Já vím, to moje pošramocené srdce a mizerné nervy.

KAREL

Herecká nátura. Vždycky jsi všechno příliš prožívala. Tyátr, Olino.

OLGA

Nezačínej mi znovu o tyátru!

KAREL (volá)

Paní Scheinpflugová, na scénu! Paní Scheinpflugová, na scénu!

ZVUK: *Rachot psacího stroje.*

9.

OLGA (*sedne si, založí do psacího stroje nový papír*)

Kde jsem to přesta
KAREL (*sedne si*)
U Marie Hübnerové.

ALTER EGO (*poklidně vypráví*)

Velká Hübnerka. Dva roky mě cepovala k obrazu svému. A zatím mi bylo už téměř sedmnáct, se-dm-náct! Nejvyšší čas na Julii, Ofélii, Roxanu, princeznu Pampelišku...

OLGA (*nedočkavě*)

Nejvyšší čas. Vzhůru na prkna, která znamenají svět! Musím! Duši i tělo!

KAREL (*volá*)

Rozsviňte světla a opona nahoru!

OLGA (*znovu vyskočí, nadšeně*)

Lidi, mám smlouvu! Mám roli! Mám angažmá!

ALTER EGO

Slečna Olga Scheinpflugová, členka Švandova divadla na Smíchově.

OLGA

Jsem šťastná! Jsem zde!

ALTER EGO

První půlrok bez gáže, druhý půlrok za stovku měsíčně.

OLGA

Kostýmy do současného repertoáru si kupuji za své a garderobu po představení nosím v kufru zpátky domů. Ještě že mi s tím nákladem pomáhá bratr Karel.

KAREL (*volá*)

Slečna Scheinpflugová, na scénu!

OLGA

Představte si, hrají titulní úlohu v Krylovově Divošce!

ALTER EGO (*poklidně vypráví*)

Také toho večera hrají Divošku. Jiskřím a hořím jako plamen... A poté potlesk, klanění, poslední opona... Šupem odličít, převléct... Vyjdu ze Švandáku do tmy zadním východem. Vleču svůj těžký kufr, avšak tentokrát na mě nečeká můj bratr –

KAREL (*vstane, s úklonou*)

Dobry večer, slečno. Dovolte, abych se představil: Karel Čapek.

OLGA (*překvapeně*)

Těší mě, pane doktore.

ALTER EGO (*zamyšleně pro sebe*)

Karel Čapek...? Ten spisovatel...? Ten tatínkův kolega z redakce Národních listů...?

OLGA

Četla jsem vaše knihy, pane doktore.

KAREL

Chtěl jsem vás poznat, slečno.

ALTER EGO

Chtěl jsi prý můj hlas pro svou novou divadelní hru.

KAREL

Váš skleněný hlásek, slečno, pro postavu mladičké Mimi. Nevinné dívenky, co se zamiluje do fanfarónského Loupežníka.

ALTER EGO

Bylo mi sedmnáct a tobě třicet. Panebože, čněl jsi tak vysoko nade mnou. O tolik starší, vzdělanější, zkušenější... Čekával jsi na mě po představeních a pak mě oklikami vyprovázel domů. Můj bratr nám dělal zeď, uveleben ve vinárně kousek od našeho bytu. Tam končily ty tajné procházky.

KAREL

Dobry večer, Olinko, dobry večer, panenka.

OLGA (*chytí se KARLA pod paží*)

Toulávali jsme se noční Prahou, jak nás napadlo, Smíchov, Petřín, Malá Strana, Kampa, Nerudovka, Klárov, Afrika –

KAREL

Afrika! Pojd'te, Olgo, odjedeme spolu do Afriky! Pojd'te, nasedneme na loď a – Olo, Olinko, Olenko, Olásku –

OLGA

Ještě!

KAREL

Střapatče, miláčku, ptáčku –

OLGA

Ještě!

KAREL

Děvčátko, děťátko, holčičko, maličká...

ALTER EGO

Byla jsem jeho Mimi, dokonalé ztělesnění básnickovy představy. – Jenže on se ani trochu nepodobal rebelantskému Loupežníkovi.

OLGA (*prudce*)

To není pravda! Byl takový! Byl! Nejmužnější ze všech mužů, jež jsem kdy poznala. Nejmužnější, nejlepší, nejstatečnější, nejcitlivější –

ALTER EGO (*nesmlouvavě*)

Jakýpak Loupežník! Křehký intelektuál s předkloněnými zády a topornou chůzí; třicetiletý muž s chlapeckou vizáží. V černých vlasech pěšinku s legrační chocholkou. A ty jeho otřesné obleky. Škaredé klobouky. Šetrné půlky cigaret v začouzené třešňové špičce.

OLGA (*pustí se KARLA a poodstoupí*)

Občas jsem mu nepřišla na schůzku.

ALTER EGO

Občas jsem zapomněla, upláchla, neodpověděla na dopis. Nechala ho někde marně doufat a trpět, zatímco jsem se nevázaně bavila s jinými.

OLGA

Bylo mi sedmnáct a jemu třicet! Stále mi posílal nějaké vzkazy a listy...

KAREL (*vrátí se ke stolu, vytáhne z kufříku dopis a mává jím*)

„Odpovězte obratem a jakýmkoliv způsobem, kdy Vás uvidím. Určete místo a čas: ráno, odpoledne, večer, kdykoliv. Váš K.“

ALTER EGO (*probírá dopisy v kufříku*)

Váš K. Váš oddaný K Č. Tvá Kačenka. Tvůj Čáča. Káča. Karel... Tolik dopisů... Všecky jsem si schovala. Tolik slov, vyznání, výčitek (*čte dopis*): „Prosím Vás, Olgo, uvědomte si, že pohana, kterou...“

KAREL (*navazuje v četbě dopisu*)

„... kterou snese oktaván, je trochu veliká pro mne. Ve třiceti letech, dítě, se čeká jinak, než ve dvaceti.“

OLGA (*brání se*)

Bylo mi sedmnáct! Riskantní věk. Mé první divadelní angažmá a má první knížečka veršů. A spousta zvědavosti, ctižádosti, lákadel, přátel – cožpak jsem mohla všecko stihnout?

KAREL

Zase jste nepřišla, holčičko. „Bojím se noci, která je přede mnou.“

ALTER EGO

Bylo mu třicet. A říkal mi: Holčičko! Děvčátko! Dívenko! Malá! „Jsem drsný chlap, děťátko! Jsem starý, šedivý, raněný vlk!“

KAREL

„Jsem divoký osel, protivný havran, surovec a vrah, jsem váš Pygmalion.“

ALTER EGO

Ach Kačenko, jak nesmírně jsi toužil být Loupežníkem. Tím neodolatelným, romantickým pirátem.

KAREL (*čte dopis*)

„Chtěl bych, Olgo, abyste byla jen nějakou písarkou nebo děvčetem z obchodu, abych denně mohl čekat někde za rohem a chytit si Vás, neměla byste nač myslet než na svého denního frajera. Ale Vy jste herečka a myslíte na umění.“

OLGA

Musím myslet na umění. Jako byste vy sám, Karle, někdy myslel na něco jiného než na umění.

KAREL

Opět jste nepřišla, děvčátko. „Odpusťte, je to slabost, že Vám zase píšu, ale až Vám bude třicet let, začnete také cítit tu úzkost, když Vám nějaká naděje bude utíkat.“

OLGA (*sedne si ke stolu*)

Proč jste smutný, Loupežníku? Co je vám? Usmějte se na svou Mimi.

ALTER EGO

Je nemocný. Copak sis nevšimla, že ani nemůže otáčet hlavou? Něco vážného s páteří... Samozřejmě že je to obdivuhodný člověk, mimořádně nadaný, ale nic pro tebe, Olino, nic pro tebe. Radši to s ním skoncuji.

KAREL

Zase jste nepřišla na schůzku, holčičko. Zase jste neodpověděla na dopis. Zase jste – „Ach, Olgo, jen kdybych věděl, co cizího padlo mezi nás! ... A přece, můj bože, co mohu dělat? Kde, jak, čím si mám něco vynutit? Ó kdyby jednou byly prostředky v *mých* rukou! Mrkala byste, jaký by to byl obrat!“

OLGA (*přeruší ho*)

Ne, to není pravda! Takhle to nebylo! Milovala jsem tě od prvního okamžiku, přísahám! Od prvního okamžiku a jednou provždy.

ALTER EGO (*pochybovačně*)

Láska...?

OLGA (*vzdorovitě*)

Láska! LÁSKA! – Píšu teď další román, Karle. Román o Básníkovi a Herečce. Seznámili se začátkem roku 1920.

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí.*

10.

OLGA

To bylo třetí zvonění, Kačenko!

KAREL

Nesnáším premiéry.

OLGA

Budu se dívat z balkonu. Zlomte vaz, autore, tfuj, tfuj, tfuj!

ALTER EGO

Jako bys tehdy ani netušil, jak moc jsem chtěla hrát Mimi.

OLGA

První Mimi v Loupežníkovi v Národním divadle.

KAREL

Hrála ji Eva Vrchlická.

ALTER EGO

Já taky, později, několikrát, na různých scénách... Nakonec i v Národním. V září 1938. Premiéra se konala třetí den po vyhlášení mobilizace.

OLGA

V poloprázdném hledišti diváci chrastili kovovými pouzdry s plynovými maskami. Co teď s tebou, Mimi? Co s tebou, ty něžná sedmnáctiletá naivko? Co s tebou, když je mi pětatřicet a válka je opět na spadnutí.

ALTER EGO

Se strachem i doufáním jsme čekali, kdy už začne boj. Kdy spustí děla a zavýjí sirény. Kdy zahřmí zbraně a naši věrní spojenci nám vyrazí na pomoc.

OLGA

Byli jsme plni zoufalé naděje.

ALTER EGO

Mobilizace... Pamatuješ, Karle?

OLGA

Auto jsi dal ihned armádě. A doktor Steinbach dorazil na Strž ve vojenské uniformě a odvezl nás do Prahy. Vyprovodili jsme ho na nádraží. Jel do války.

KAREL

Počkejte, Olinko, počkejte, zpomalte... Přeskočila jste osmnáct let. Držte se textu a vezměte to pěkně popořádku, je teprve podzim 1920 a ještě si vykáme. – Pohleďte, děvčátko, (*zvedne sešit*) nesu vám svou zbrusu novou hru. Jmenuje se RUR. Chci vás poprosit o váš skleněný hlásek. Pozval bych pár přátel a vy byste jim ten čerstvý kus hezky přečetla. (*předá sešit ALTER EGU*)

ALTER EGO (*čte ze sešitu*)

RUR – Rossum's Universal Robots. Kolektivní drama o vstupní komedii a třech dějstvích. Osoby: Harry Domin, inženýr Fabry, doktor Gall, stavitel Alquist, Helena Gloryová...

KAREL (*vpadne*)

Robot. Umělý člověk neboli robot – to slovo vydumal můj bratr Josef – že se Pečovi náramně povedlo? Ro-bot!

OLGA (*nadšeně*)

Náramně, Kačenko! Ta hra je úžasná! Fantastická! Budou ji dávat všude, všude; nejdříve v pražském Národním a vzápětí v Berlíně, Varšavě, Bělehradě –

ALTER EGO (*bez nadšení navazuje*)

V New Yorku, Vídni, Curychu, Londýně, Paříži, Kodani, Tokiu, Budapešti... A americký Paramount zakoupí filmovací práva. Nikdy to nenatočí.

OLGA

Budete slavný, Kačenko!

ALTER EGO (*předá KARLOVI zpátky sešit*)

Proslaví tě drama o zániku lidstva. Věda plus technika plus kořistnictví. Nenasytnost a bezuzdnost. Jednoho dne se všechno vymkne naší kontrole; ženám se přestanou rodit děti a roboti se vzbouří –

OLGA

Je mi úzko, Karle –

KAREL (*podá sešit OLZE*)

Jen čtěte dál, Olgo, prosím vás, čtěte, čtěte.

OLGA (*čte ze sešitu*)

„Helena Gloryová: Alquiste, já vím, že se děje něco hrozného. Mně je tak úzko, Staviteli! Co děláte, když je vám úzko?“

KAREL (*rovněž z pozvednutého papíru*)

„Alquist: Zedničím. Svléknu kabát šéfa staveb a vylezu na lešení.“

OLGA

„Oh, vy už po léta nejste nikde jinde než na lešení.“

KAREL

„Protože už po léta mně nepřestalo být úzko.“

ALTER EGO

Když se na jevišti rozblikala lampa jako signál, že roboti právě dobývají elektrárnu, publikum ani nedýchalo. (*zhasne lampu*)

OLGA

Tma, konec, je po všem. – Povězte mi, Karle, „čím to potom zase začne, když všichni lidé vyhnou“?

KAREL

Láskou, holčičko.

OLGA

Láskou?

KAREL

Jistě, láskou... „Při psaní mě vám popadl děsný strach, a proto jsem hledal ku konci skoro křečovitě nějaké vyřešení dohody a lásky, myslíte, že tomu lze věřit, miláčku?“

OLGA

Láska proti zkáze...? Láska po zkáze...? Já nevím, Karle, je mi úzko...

ALTER EGO (*opět rozsvítí lampu*)

Roboti přinesli Čapkovi famózní úspěch. A záhy po pražské premiéře mě Čáča pozval na návštěvu ke svým rodičům. To bylo jedinkrát, co jsem se setkala s jeho matkou Boženou –

OLGA (*vstane, s úklonou k ALTER EGU*)

Velice mě těší, milostivá paní.

ALTER EGO

Měla takové černé, divoké oči a nosila se pyšně jako Španělka. Jako lakotná Španělka, co se s pohrdáním i výčitkou vystavuje na odív v obnošených svátečních šatech.

OLGA

Karel byl od narození její zlatíčko, její Ičínek, její poklad –

ALTER EGO

Její žízňivé druhé já, které se teprve v synově mužském těle mohlo vyvléci z okovů ženského bytí... Starší dvě děti jí nikdy nepřirostly k srdci, kdepak Helena a Josef, Lenča s Pečou, takoví tuctoví špalci, ti toho moc nedokážou, avšak Iček, Ičínek –

OLGA

Prívětivě se na mě usmívala a v zorničkách jí sršelo dravčím napětím.

ALTER EGO

Zemřela o tři roky později.

KAREL

Roky brala morfium; zpočátku tiše, nenápadně, ale pak už drogu vymáhala i na našem tatínkovi. Byl lékař, a přesto s ní neuměl zápasit. Prokřičela celé noci, prosila a sténala, svíjela se v křečích a nic kromě toho prokletého jedu už ji nezajímalo, nic, nic, nic. Ani já. Její Ičinek. Když jsem k ní nakoukl do pokoje, odháněla mě z dálky rukou –

ALTER EGO (*alias Karlova matka*)

Jdi pryč, Ičku, jdi pryč, jdi pryč!

KAREL

Poslali jsme ji na léčení do nervového sanatoria, jenže stále chtěla zpátky. Chodili jsme tam za ní s Lenčou a Pečou a ona z nás pod směšnými záminkami tahala bankovky, až si nastrádala dost peněz na zásobu opia. Schovala si je v tom košíčku na šití, co jsem jí kdysi věnoval jako malý kluk. A doma pak vzala všechny dávky najednou. Nenechala ani dopis na rozloučenou.

OLGA (*sedne zpátky k psacímu stroji*)

Tohle do svého románu nenapíšu.

ALTER EGO

Tohle je život, ne román. (*zhasne lampu*)

ZVUK: *Hodiny třikrát odbijí.*

11.

OLGA (*vytáhne papír ze stroje a zasune nový list*)

Kde jsem to přestala?

KAREL (*přehrabuje se v kufříku s dopisy*)

1920, 1921... Už to mám: (*čte dopis*) „2. ledna 1921 – Olgo, Olenko, od včerejšího večera žiju ve stavu úžasu; celý svět se změnil. Ty blázne, vždyť už je to jisté, že tě má ráda!“

ALTER EGO (*vytáhne jiný dopis, čte*)

„2. ledna 1921 – Vážená a bídná Věro, tohle předčasné jaro docela zmátlo mé instinkty. Jsem ztracen.“

OLGA (*užasle*)

Cože?!

KAREL (*čte dopis*)

Věro! „Tak tohoto týdne se zase triumfálně vrátíte do Prahy, doufám, že nebudu z posledních, koho tu uvidíte. Líbám vaše nohy. Váš oddaný K Č.“

OLGA

Jaká Věra?

ALTER EGO

Znovu, a bez toho falešného údivu.

OLGA

Jaká Věra?

ALTER EGO

Znovu!

OLGA

Věra? – Už si vzpomínám. Bohuvěra Hružová, studentka posledního ročníku pražské obchodní akademie. Taková hubená černá šelmička. Prý dělala na Čáču oči. Na předvánočním večírku v salonu u Anny Lauermannové.

ALTER EGO

Však Božka žalovala! Spatřila vás dva odcházet spolu.

KAREL

Kavalír přece vyprovodí osamělou dámu.

ALTER EGO (*štiplavě*)

Kavalír? Vzorný kavalír, Čáčo! Galantní slova, to ano, galantními slůvky jsi nešetřil. Ale pugét jsi mi nikdy nedal. A měl jsi kyték plnou zahradu. Pouze jednou jsem od tebe dostala prezentem kožešinu z vlka, k Vánocům v dvaadvacátém.

KAREL (*čte dopis*)

„Věro, myslím na jednu věc: řekla jste kdysi (19. prosince ve čtvrt na šest), že jste bídnic. A já jsem řekl, že jsem bídník. Žiju na ostří nože. Musím padnout na jednu nebo na druhou stranu. Chtěl bych Vás vidět, amazonko, na Vašem valachu. Lítají Vám vlasy, pusku máte pootevěřenu – jak Vám to sluší! Vidím Vás, jak hladíte svému koni nozdry; vidíte, je to úžasně příjemný pocit dotknout se té hebké, nervózní, nesmírně živé pokožky, nervóznější než dívčí tvář.“

OLGA

Okamžik, nezasnoubila se hned potom s doktorem Františkem Bořkem Dohalským? Božičku, švihák Franci s modrou krví, a k tomu diplomat v Londýně!

KAREL

To zasnoubení po čase zrušili.

OLGA

On to zrušil, on, Franci. Našel si bohatší nevěstu.

KAREL (čte dopis)

„26. června 1922 – Milá Věro –“

ALTER EGO (přeruší ho)

Moment, červen 1922? To jsi zrovna v Tatrách dokončoval Věc Makropulos. (*rychle hledá jiný list*) – aha, tady (*čte dopis s lehkou ironií*): „26. června 1922, Tatranská Lomnice – Milá Olgo! Tyto mé prázdniny jsou zpola vyhnanstvím, ale i to má svůj půvab; já dovedu přijít na chuť i melancholickým věcem, pokud jsou silné a jaksi přísné. Zvážněl jsem pozoruhodně, očistil jsem se, vypudil jsem mnohé špatné a chabé věci ze sebe...“

KAREL (čte dopis):

„26. 6. 1922 – Milá Věro, když už líbat, tož tak, jako když kočka sežere lidem biftek. Kočka nemyslí na biftek, ale sežere jej. Podobně nemá se myslet na líbání. Má se sežrat líbání, aby pak naše mysl byla bezuzdně volná pro své myšlenky. Věro, jediná věc v životě má cenu: volnost. A kdyby se láska a volnost vylučovaly, volím volnost. Jakož i Vám pravím s evangelickou důtklivostí: lepší černá křídla než růžová pouta. Víte, „vážná“ láska je ta, která váže; láska musí být nevážná, nesmírně nevážná. Velmi často mám divokou chuť – na Vás. Tak na shledanou, sladký jede, hříšný bifteku kočičí, maso krvavé a skryté. Váš Čapek.“

ALTER EGO (*ironický potlesk*)

Můj kompliment! Volím volnost, v tom tě, Karle, poznávám! Volnost! Akorát mně ses to nikdy neodvážil naservírovat takhle po lopatě. – Johohó, děvčátko, takový jsem! Sežeru lahůdku a zmizím bez placení!

OLGA

Jak dlouho trvala ta avantýra?!

KAREL

Deset... jedenáct let...? A jakápak avantýra. Trocha zdvořilé korespondence a pár společenských setkání. To už byla Věra dávno vdaná za majitele mlýna a statku ve Skalici nad Svitavou, počestná paní Skoupilová s manželem a dcerou...

OLGA

Samé dopisy! Samé dopisy! – Jen se přiznej, Čáčo, padlo v nich vůbec někdy moje jméno?

KAREL

Chraň bůh, Olinko, nikdy!

OLGA

Zato mně ses o Věře Hrůzové v jednom psaní zmínil. Musela to být pro tebe ale pořádná rána, že ano, Kačenko?!

ALTER EGO (*čte dopis*)

„3. července 1923 – Drahá Olino, nemyslím na nic veselého. Příroda kolem mne opsala kruh...“ et cetera... et cetera... a pak zde, pozor: „Věra Hrůzová se vdává, ale nevím, koho si bere. Práce mi jde pomalu...“

OLGA

Práce... Tvůj Krakatit. Vrátil ses z Itálie a konečně chytil inspiraci, abys ten rozdělaný román dorazil.

KAREL (*čte dopis*)

„Rudolfovi 1. srpna – Začal jsem kapitolu třicátou. Těším se na zítřek; budu psát erotickou scénu Prokopa s princeznou.“

ALTER EGO (*čte dopis*)

„4. srpna – Je to čím dál romantičtější, napíná mne to až hrůza, večer se už nemohu dočkat toho, co zítra budu psát. Nejkrásnější věc na světě je psaní.“

KAREL (*čte dopis*)

„24. srpna – Jsem už u 47. kapitoly, nastává konec; nedovedeš si představit, jaké je to napětí, chodím jako omámený, jsem v jednom tahu. Ani ne měsíc, a napsal jsem 24 kapitol. Oznamuji, že jsem se zoufale zamiloval, a sice tentokrát zase do ženské, a dokonce do princezny. Věz, že literatura je šílenství.“

ALTER EGO

Princezna. Zlá princezna Wille a zkosnatělý zámek a ďábelský ekrazit, který zničí svět. Krakatit!

OLGA

Přivezl jsi mi do Prahy hotový rukopis a podotkl jsi, žeš do hlavní ženské postavy vložil „kus mé mladé bytosti“.

ALTER EGO (*protestuje*)

Sakra, neblázni! Ty, a princezna Wille? Vzpamatuj se. Jsi př'avá, exaltovaná blondýnka a nedokázala bys vylézt ani na poníka.

OLGA (*vzdorovitě*)

Řekls, že princezna Wille se mi podobá!

ALTER EGO (*sarkasticky*)

Pyšná princezna Wille? Snědá a urostlá, zpupná a nepřístupná? Nádherná černá amazonka, divoce cválající na zpěněném hřebci?!

KAREL

Zoufale jsem se zamiloval, Olgo, a sice do princezny!

ALTER EGO (*se smutným pochopením*)

Ach Kačenko, jak nesmírně jsi toužil být tím románovým hrdinou! Tím tvrdým chlupem a chrabřím géniem, tím smyslným milencem, jenž proměňuje svět i ženy v třaskavinu.

OLGA

Byl takový! Nejmužnější ze všech, které jsem kdy potkala. Nejlepší, nejstatečnější, nejcitlivější...

KAREL (*čte dopis*)

„Milá Věro, už dávno jsem Vám chtěl psát; ale odkládal jsem to na slavnostní okamžik, kdy budu moci začít slovy: jsem hotov. – Jsem hotov s Krakatitem, ale bohužel není to tak slavnostní pocit, jak jsem si představoval; naopak je mi nějak prázdně, jako bych byl vykuchán. A zatím Vy tedy pícháte do krásného svatebního prádélka, které... po kterém mně vlastně nemá nic být, a které... Jak můžete být tak bezbožná a psát mi takové věci? *Votre linge endiablé* –“

ALTER EGO (*mechanicky překládá*)

Votre linge endiablé, vaše ďábelské prádélko –

KAREL (*čte dopis*)

„Píšu to francouzsky, protože česky bych to napsal daleko sprostěji.... Vaše ďábelské prádélko, necudný závoj, který jedné noci někdo jiný rozerve, ach, to je pro mne příliš; a Vy, pošetilá, mi ještě povídáte o tom, co už pro mne není než zběsilý a neuskutečnitelný sen; nuže, já Vás nenávidím.“

OLGA (*vykřikne závěr překladu*)

„... je vous hais!“ Já vás nenávidím!

KAREL

Krakatit... Poznat pekelnou vášeň a zkázu a pak se pokorně vrátit kamsi na zapadlý venkovský seník, kde je ticho a klid; z hrnečku kouří horký čaj, dědeček Bůh se usmívá na svého ztraceného syna a bílá myška vesele panáčkuje a tahá z krabice šťastné jarmareční planety –

ALTER EGO

Myslíš, že tomu lze věřit, miláčku?

KAREL (*čte dopis*)

„Milá Věro, až Vás uvidím, povím Vám také něco o jisté princezně.“

OLGA (*nechápvavě*)

Věra...? Jaká Věra?

ALTER EGO

Věra Hrůzová.

OLGA

Hrůzová? Ne, je mi líto. Žádná taková postava v mém románu nevystupuje. *(pokračuje v psaní na stroji)*

ZVUK: *Hodiny čtyřikrát odbijí. Rachot psacího stroje je vzápětí přerušena řevem Hitlerova projevu z rozhlasu.*

12.

OLGA *(rozčileně volá)*

Vypni to! Macoš, vypni ten hnus!

ZVUK: *Projev vypnut. Ticho.*

ALTER EGO

Teprve čtyři, a venku už skoro tma.

KAREL

To víš, holčičko, podzim, podzim...

ALTER EGO

Podzim... A do jara daleko.

KAREL

Stýská se mi po Strži. Po našem venkovském domě. Po zahradě. Po lese. A po těch bílých čápech se mi stýská.

OLGA

Stále tam létají čápi, Kačenko. K potoku na Strži. A lidé se na ně chodí dívat.

ALTER EGO

I zastupující říšský protektor Daluege se tam letos chodil dívat. Kolikrát vystoupil se svými dětmi z černé limuzíny, aby jim předvedl naše bílé čápy. Zázrak života. Sehr schön, nicht wahr?

OLGA

Starostu z vesnice popravili, Kačenko, za heydrichiády, i s rodinou; a spoustu dalších, cos je znal... A tu tvou loveckou pušku na Strži jsme taktak stihli zahrabat do listí; vždyť jsi z ní nikdy ani nevystřelil, kdepak ty, a zabíjet; úplně jsme na tu flintu zapomněli. Schovali jsme ji těsně předtím, než k nám němečtí soldáti vrazili kvůli prohlídce.

ALTER EGO

Zase tě hledali, Alquiste.

OLGA

Co děláte, Staviteli, když je vám úzko?

KAREL

Zedničím. Navléknu obnošenou zástěru a kladu cihly... (*rozsvítí lampu*)

ALTER EGO

Správně, Kačenko, to jsi celý ty. Kladl jsi cihly... Bylo léto 1938, každým dnem měla explodovat válka a ty jsi se zedníky zveleboval náš dům na Strži; a schůzoval a psal a diskutoval a šťval se, pořád na cestě z Prahy do Prahy.

KAREL (*vztyčí se*)

Hlavu vzhůru! Naši věrní spojenci stojí při nás!

OLGA (*vztyčí se*)

Naše armáda, letectvo, pevnosti!

KAREL

A Společnost národů!

ALTER EGO (*vztyčí se*)

A světová kultura!

KAREL

Nedáme se! Nedají nás! Keep smiling, přátelé!

OLGA

Ach, byli jsme plni horečnaté naděje.

ALTER EGO

Pamatuješ na tu srpnovou vichřici? Pamatuješ na ty tisíce ptáků, jež se před bouří slétly kolem Strže? Ty tisíce opeřenců chvějících se před Apokalypsou?

OLGA

Pamatuješ na noční smršť? Na vyvrácené stromy, zpustošenou zahradu, zbořenou krajinu?

ALTER EGO

Pamatuješ, jak pukla naše vrba? Jak se bezmocně zřítila k zemi?

KAREL

Neboj, děvčátko, neplač. Všecko dáme znovu do pořádku. A pahýl vrby na jaře opět vyraší, věř mi, Olgo, na jaře opět vyraší.

OLGA

A pamatuješ, jak brzy poté přišlo krupobíjí? Vodopády ledu a hučící povodeň? Pamatuješ na strašný konec léta 1938?

ALTER EGO

Pamatuješ, Karle, na ten děs? Na Hitlerův řev a výhrůžky, na henleinovský teror v pohraničí, na lži, kličky, nátlaky, vydírání, ultimáta? Ráz na ráz, ráz na ráz!

KAREL

Farizejská mise lorda Runcimana, 12. září povstání sudeťáků a poté anglofrancouzská nota, abychom Německu odstoupili svá historická území.

ALTER EGO, OLGA, KAREL *(společně skandují)*

Heim ins Reich! Ein Volk, ein Reich, ein Führer!

OLGA

Je mi tak úzko, Alquiste.

ALTER EGO

Pamatuješ na lid, který vytáhl do ulic?

OLGA

Pamatuješ na matky, které křičely: Dejte nám zbraně, dáme vám své syny?!

ALTER EGO

Pamatuješ na naše odhodlání k boji?

KAREL

Generální stávka, pád Hodžovy vlády a vyhlášení mobilizace. Muži narukovali k jednotkám během jediné noci.

OLGA

Ještě jsme byli plni zoufalé naděje.

ALTER EGO

Naše skvělá armáda a naši věrní spojenci!

KAREL

Francie povolala do služby několik záložních ročníků. A Sovětský svaz uvedl své síly do stavu pohotovosti.

OLGA *(nadšeně)*

Jsou při nás! Půjdou s námi!

ALTER EGO (*nenávistně*)

Ne, hodí nás přes palubu! Lži, kličky, nátlaky, uhýbání, vydírání, ultimáta... A na závěr mnichovský diktát.

OLGA (*křičí*)

Podvedli nás! Zradili nás!

KAREL (*ledově*)

Čtyři škrty pera a čtyři katovské podpisy: Hitler a Mussolini, Chamberlain a Daladier. Dva fašisté a dva demokraté.

OLGA (*vztekle recituje*)

Francie!

„Zde každé dítě tvoje verše znalo,
a každá láska o Paříži snila,“

ALTER EGO (*navazuje*)

„... co prudkých Marseillais se u nás nazpívalo
na počest Francie, jež nikdy nezahladila...“

OLGA

Obětovali nás těm nacistickým bestiím!

KAREL (*sarkasticky*)

Ó nikoli! „Pouze v zájmu míru zakročili se vší energií proti napadenému.“

ALTER EGO

Prý pouze nutná žertva kvůli zachování evropského klidu. A Hitler už prý teď dá pokoj. Už prý je po všem. Albion plesá a Francie si oddychla.

OLGA (*vášnivě*)

Tak do toho půjdeme sami! Máme armádu, pevnosti, letectvo! A ještě je tu Rusko! Rusko nám slíbilo svou podporu!

KAREL (*jedovatě*)

Rusko?! Jen ať si Beneš zkusí požádat o pomoc Rusko bez účasti Francie! Jen ať to zkusí! V tu ránu naši zásadoví spojenci prohlásí, že jsme se spikli s bolševiky, a dají Berlínu dvakrát zelenou. Drang nach Osten! – (*unaveně*) Je po všem, Olgo, je po všem. (*posadí se, zhasne lampu, vezme noviny ze štosu a otevře je*)

ALTER EGO (*sedne si zase za stůl*)

Bylo po všem. Nacisté zabrali třetinu našeho území a svou kořist si urvalo i Maďarsko s Polskem.

KAREL (*nad otevřenými novinami*)

Polsko? – Dám krk na to, „že do roka bude samo vracet Ukrajinu“!

OLGA (*posadí se*)

Dám krk na to, že do roka bude válka. Nyní už budeme spoléhat jenom na válku. Tak co, sladká Francie, tak co, vznešená Anglie, tak co, vy dvě děvky, ještě to nevíte? Jste na řadě!

KAREL (*nad novinami*)

Prokrista, Olino, tady píšou, že „Malé Svatoňovice byly obsazeny německým okupačním vojskem. Malé Svatoňovice, moje rodiště!“ Vždyť tam nikdy žádní Němci ani nežili!

ALTER EGO

Dneska panují v pohraničí a zítra budou maširovat po Václaváku. Pane Bože, netrestej mě, ale modlím se za válku!

KAREL (*probírá se štosem noviny*)

A tuhle mě osočují, že prý jsem v těchto trudných dobách zbaběle utekl z Prahy na venkov, protože se bojím bombardování. A zde, Olino, podrž se, zde oznamují, že jsem i s paničkou pláchl do ciziny! – Jak můžou? Vždyť jsem tady. Vždyť každý den publikuji v Lidovkách nový článek.

OLGA

Nečti to, Kačenko. Prosím tě, nečti to.

KAREL

Připadám si jako ten fackovací panák. Roky a roky se do mě stále někdo strefoval, bum, bum, bum, zprava, zleva, zprava. Nic příjemného, leč zvykl jsem si. Ale teď, teď už je to palba ze strojních pušek, ratatatatata!

ALTER EGO

Nečti to, Karle. Přišla Potopa a musejí najít nějakého viníka. Musejí na někoho namířit prstem a zavýt: Tenhle za to všechno může! Tenhle! Karel Čapek!

KAREL

Děravý náhradní terč. Starý pán je mrtev, Beneš v emigraci, tak už jim holt zbyl akorát ten pisálek Čapek! Ten horlivý slouha, co byl na Hradě pečený vařený; ten mrzký škrabal, co dvacet let hlásal nebezpečné bludy o demokracii, kultuře, humanitě, Masarykovi, Československé republice...

OLGA (*opět vstane, zesíleným hlasem, udavačsky*)

A překládal prohnitou francouzskou poezii! A bratříčkoval se s nadutými anglickými kumštýři!

ALTER EGO (*vstane, stupňuje rozhořčení*)

A jeho nabubřelé kosmopolitní hry uváděly všechny úpadkové světové tyátry a on na tom vydělal takový majlant, že si na Vinohradech postavil celou polovinu dvojvilky a poslední tři léta ještě udržoval venkovské sídlo na Strži!

KAREL (*vstane, pohoršeně vykřikuje*)

Milionář, pravím vám! Milionář, kšeftař a prospěchář! Však ne nadarmo mu přezdírají Čapek-Obchod!

OLGA

Pokrytec nestydatý! A to si se svým vypečeným bráchou troufl přirovnávat počestné občany k odpornému hmyzu!

ALTER EGO

Hanba mu!

KAREL

A k tomu si ten drzý šašek dovolil pěstovat kytky, chovat psy a kočky, fotografovat, kreslit, režirovat a pelešit se s povětrnou komediantkou a rádobý literátkou!

OLGA

Jo, s tou čubkou Scheinpflugovou, co se prej válela i s mladým Masarykem!

KAREL (*huláká*)

A především ten jarmareční dryáčník neustále strašil veřejnost! Honil se za senzačními náměty a vtloukal lidem do hlavy jakési fantasmagorie o robotech, krakatitech, věcech makropulos, kanonech negace, mluvících mlocích, bílých nemocích...!

ALTER EGO (*s hitlerovským řevem*)

A hlavně! Hlavně ten židobolševický ksindl popouzel našeho mocného, velkého souseda! Zločinně provokoval Říši a Vůdce, naprosto nepochopiv, že pouze v drtivém náručí Herrenvolku může bezprizorný český národ nalézt svou konečnou budoucnost!

KAREL (*švihne vztekle novinami, zařve*)

Schrecklich! Scheiße! Raus!

OLGA (*sedne si, prosebně*)

Ignoruj to, Kačenko, nevsímej si toho.

KAREL (*sedne si, probírá se štosem novin*)

Koukej: Večer, Venkov, Národní obnova, Polední list, Vlajka, Řád – panečku, jak ti mě udatně potírají a fackují, jak ti mě kamenují a upalují na hranici, jeden nestačí žasnout, kde se v těch milých katolických chlapcích bere tolik svaté nenávisti. Už mi vyčítají i to, že se vůbec opovažují věřit v Boha!

ALTER EGO (*už sedí*)

To nic, to přejde. To je jen bolest a zklamání a beznaděj a hnilobné bahno, které vždy po povodni vyrazí z hlubin na povrch.

KAREL (*odloží noviny, ironicky*)

Tak co, Olgo, přišly nám ráno opět nějaké dopisy?

OLGA

Ne, Kačenko, nic důležitého.

KAREL

Milosrdná lež, jsi špatná herečka!

OLGA

Po fajruntě nehraju!

KAREL

Tak kolik liebesbriefů, co? Kolik vlídných anonymů mi dneska naplivalo do obličeje, nakopalo mě do zadku, pověsilo na lucernu?

OLGA

Nečti to, Kačenko. Ty sprosté, hnusné jedy.

KAREL

A co telefonáty? Pět? Deset? Volali nám opět něco obzvláště laskavého?

ALTER EGO

Nezvedám aparát.

KAREL

A co další sajrajt na klíce a čerstvý nápis na dveřích? Jakýpak srdečný vzkaz nám narýsovali pro tento den? Slovíčko? Kresbičku? Prasátko? Šibeničku?

OLGA

Miluji tě, Karle.

KAREL (*vyčerpaně*)

Pojď, člověče, posad' se ke mně a dej mi ruku... Ne, nerozsvěcej lampu, zůstaneme spolu chvíli potmě...

ALTER EGO

Nemůžeš tu zůstat, Kačenko. Nemůžeš tu čekat, až Němci napochodují do Prahy a odvléče tě gestapo.

OLGA

Oni tě zabijí! Oni tě zavraždí!

ALTER EGO

Musíš pryč. Pojedu s tebou kamkoli, do Anglie, Skandinávie, Ameriky, kamkoli... Vzpomeň si, chtěli jsme kdysi do Afriky –

OLGA

Oni tě zamordují! Oni tě umlátí!

KAREL (unaveně, mluví sám k sobě)

Podívej, jak se venku setmělo... Podzim, a než se nadějeme zima... Měl jsem si vpálit kulku do lebky hned po Mnichovu. Měl jsem se zastřelit jako čestný chlap. Jsem unavený. Poražený. Sám... Všichni jsme čím dál tím víc sami...

OLGA

Je mi tak úzko, Alquiste. Co děláte, když je vám úzko?

KAREL (pokračuje, nevnímaje otázku)

„... čím dál tím víc sami. Už abys raději nikdy nevytáhl paty ze svého domova; raději zamknout vrátka a zavřít okenice, a teď nás mějte všichni rádi. Mně po nikom už nic není.“

ALTER EGO (naléhavě opakuje otázku)

Co děláte, Alquiste, když je vám úzko?

KAREL (nevnímá ji)

Den se nachýlil... Nastal čas temnot...

ALTER EGO (naléhavě)

Alquiste!

OLGA

Staviteli!

ALTER EGO

Alquiste!

OLGA (se zoufalou urputností opakuje otázku)

Co děláte, když je vám úzko?

ALTER EGO (po pauze, váhavě odpoví místo Karla)

Zedničím. Svléknu kabát a vylezu na lešení.

OLGA

„A kdybyste viděl zkázu lidského pokolení –“

ALTER EGO

„Já ji vidím.“

ZVUK: Hodiny třikrát odbijí. A vzápětí rachot psacího stroje.

13.

OLGA vytáhne papír ze stroje a založí do válce nový list.

KAREL

Tak co, holčičko, jak pokračuješ? Jak ti jde kniha od ruky?

OLGA

Slušně, děkuji. Zrovna vyprávím o naší první společné dovolené. Píšu, jak jsme byli v Krkonoších, v létě 1921.

KAREL (zkroušeně)

Olinko, víš, jak mě to mrzí. Nikdy jsem si to nepřestal vyčítat.

OLGA

V létě 1921. Řekl jsi, že se na podzim vezmeme. Sňatek! A já souhlasila.

ALTER EGO

A přesvědčila jsem svého tátu. Umluvila jsem Starého pejsánka, aby mě s tebou pustil do Krkonoš. Vždyť jsem nastávající paní Čapková, vždyť se na podzim budu vdávat.

OLGA

Bez obav, tatínku, prázdniny podle bontonu. Pojedou s námi dvě garde: Karlova sestra Helena, choť advokátova, a Anna Maria Tilschová, ctihodná dáma a spisovatelka.

KAREL

Paní Tilschová tenkrát projevila diskrétní porozumění pro naše soukromí.

ALTER EGO

A jak jinak? Měla snad hlídat kolegu Čapka a jeho mladičkou snoubenku?

OLGA

Měsíční idylka skončila rozloučením na horském nádražíčku.

KAREL

„Pa, miláčku, na shledanou, a nenech mne stýskat si. A piš mi denně a hodně mnoho... Kočičko, opičko, chlupáči...“

ALTER EGO

Vrátila jsem se do Prahy, zatímco Čáča se vydal k rodičům do Trenčianských Teplíc – jeho otec tam provozoval praxi lázeňského lékaře.

OLGA (*podrážděně*)

Do pekel! Netuším, jak teď pokračovat –

KAREL

Dichtung und Wahrheit, panenka.

ALTER EGO

Jo, Wahrheit! Ta mrcha Pravda, co z každé selanky zamíří rovnou do katastrofy.

OLGA

Dichtung! Samozřejmě že Dichtung. Tohle je román o lásce Básníka a Herečky. Miluji tě, Karle. Nedovolím ani flíček hanby na tvé tváři.

ALTER EGO

A čert aby se taky v tom nešťastném propletenci vyznal. Ty a já a tvoje ambice a moje ambice a tvoje rodina a moje rodina a tvoje nemoc a moje –

OLGA (*skočí jí vztekle do řeči*)

Krucinál! Vždycky jsme všechno řešili v nějakých zatracených dopisech!

ALTER EGO

Výborně! Dopis! Všoupneme do té kapitoly osudný list, a vyřízeno.

OLGA

Vždycky jsme všechno řešili v nějakých proklatých dopisech. Vždycky jsi se mnou šermoval z bezpečné dálky. Z Trenčianských Teplíc, z Tatranské Lomnice, z Itálie, Londýna, Paříže, Topoľčianek... Bože, těch papírů, těch obratných, vznešených, květnatých vět!

ALTER EGO (*zamává dopisem, ironicky*)

Mé drahé děvčátko!

KAREL (*čte dopis*)

„Mé drahé děvčátko, ty si neumíš představit, co se na tebe namyslím... A je mně hrozně smutno, že třeba nejsi veselá, že se ti třeba v téhle chvíli nežije dobře... Holčičko, miláčku, piš mi honem; dva dny už od tebe nic nemám... Maminka mne odtud nechce pustit, pláče, že jsem ji obral o 14 dní, že jsem měl přijet dřív; chtějí mne tu vykrmit, trápit injekcemi, chovat jako miminko; mučí mne svou láskou...“

OLGA (*jedovatě*)

Tak jakpak se daří synáčkovi v Trenčianských Teplících? Už se Ičinek konečně odvážil? Už své matince zvěstoval, že se bude ženit?

ALTER EGO (*sarkasticky se přidává*)

Že si na podzim bude brát tu mladou herečku?

OLGA

No přece tu střapatou komediantku, co si prý tak příšerně kulmuje vlasy a navíc je dočista bez krejcaru.

KAREL

Opakuji, Olinko, že jsem to mamince objasnil. Pověděl jsem jí, že ty tvoje kudrny jsou natůr. – Natůr, maminko, na mou duši, natůr.

OLGA (hořce)

Kdyby jen kudrny, Čáčo, celá jsem natůr. Celá celičká. Tvoje kočička, opička, slepička, samička. A já pořád cosi o literatuře, o divadle, o umění, a zatím! Zatím mi na krk šlápne příroda. Pří-ro-da! Kristepane, jaký trapný, tuctový, při-ro-ze-ný příběh.

ALTER EGO

Fujtajbl! Jako když se hloupá švadlenka spustí s nadržným vojáčkem, co přirazoval na jednodenní dovolenku.

OLGA

Co ty na to, Karle? Moje podezření se bohužel potvrdilo. Co ty na to?!

KAREL (*čte dopis*)

„Milovaná panenko, stran tvé starosti buď klidna; rozvážil jsem všechno... Prosím tě jenom, aby sis nekalila ani den, ani minutu, dokud se nevrátím... Buď docela, docela spokojena.“

OLGA (*vztekle*)

Klidná? Spokojená? Bude mi teprve devatenáct! Jsem na samém začátku. Musím hrát a psát. Učím se jednu roli za druhou a v noci po představeních škrábu verše a povídky, to je můj život, to je vše, co má pro mě smysl. A teď se toho mám vzdát?! Copak ty na mém místě by ses toho vzdal?!

KAREL (*čte dopis*)

„Drahá holčičko, právě přišly tvé dva expresy. Já nesvoluju, abys něco udělala, slyšíš? Já, pokud ti na mně záleží, zapovídám ti každý takový pokus, a uděláš mi strašnou bolest, neuposlechněš-li mne. Doufal jsem, že rozumíš, pís-li-li: buď klidna a spokojena. Znamenalo to, že беру celou věc na sebe a že mně máš naprosto důvěřovat... Hned bych se rozejel do Prahy, abych ti vše řekl; ale v tomhle stadiu je nebezpečno mé léčení přerušit, mohlo by nastat zhoršení, a toho se bojím pro sebe i pro tebe. Proto tě prosím, čekej trpělivě... Bože, jak je to ohavné, že musím být tak daleko od tebe! Mám trhání skočit do nejbližšího vlaku, ale pak bych musel lehnout a ty bys měla ještě větší starost. Chci být zdrav, hodně zdrav – ty víš proč... Drahá Olgo, jsem při tobě, jsem plně s tebou; věř, čekej a buď se mnou šťastna. Tvůj Karel.“

OLGA (*sarkasticky*)

Bravo, Karle! Jenom se dál kurýruj u maminky v lázních a probůh, nedej se rušit. Sice jsme na to byli dva, avšak nyní už to tady zvládnou bez tebe. Kvůli mně nemusíš nikam harcovat. Kvůli mně se nemusíš ničeho vzdávat. Ani já se ničeho nevzdám. Budu hrát a psát. (*důrazně*) Budu hrát a psát. Amen.

ALTER EGO

Psát... Všecko to o nás dvou napíšu do jedné kapitoly jednoho tlustého románu a všecko to o nás dvou zamlčím. Žádná skvrnka na tvé tváři. Ani na mé. Tohle je o lásce Básníka a Herečky. Hodlali se vzít hnedka na podzim, leč jejich svatbě zabránily zlé okolnosti. – Dávej pozor, Čáčo, jak šikovně to čtenáři naservíruji: přijde dopis a bude po veselce.

OLGA (*s přitakáním rozvíjí románovou zápletku*)

Ano, ano, ano... Zaonačíme to následovně – ženichův otec pošle list nevěstinu otci... Lékař Antonín Čapek odhalí Karlu Scheinpflugovi pochmurnou diagnózu a neradostnou prognózu svého syna: Sňatek je absolutně vyloučen, velectěný pane, sdělte to laskavě co nejšetrněji své slečně dceři.

ALTER EGO (*alias Karlova matka*)

Elegantně vyjádřeno, Tóno! Ať se ta vulgární holka chytí za nos! Ať táhne k čertu! Ta nakulmovaná šmíra, co nám chtěla ukrást našeho Ičínka!

KAREL

Maminko, prosím! Povídal jsem, že ty její lokny jsou natůr! Skutečně natůr!

OLGA (*popuzeně*)

Dopisy! Vždycky jsme všecko řešili v nějakých prokletých dopisech!

KAREL (*navrhuje novou zápletku*)

Olásku, a nebylo by tedy vhodnější, kdyby tvůj tatínek obdržel psaní PŘÍMO od Básníka? Kdyby v tvém románu ženich SÁM zaslal omluvu, že nikoli on, nýbrž medicínské varování, zákeřná choroba, surový osud...?

OLGA (*zuřivě*)

Dopisy! Haldy počmáraných papírů! Hory ušlechtilých slov!

ALTER EGO

Tiše, nekřič, nekňuč, nežaluj, už ses rozhodla. Už je vykonáno. Už je to za tebou... Chvilí si polež. Zabal se do peřin. Odpočivej, jez, spi, ať jsi znovu silná. Ať zase rychle můžeš hrát a psát... psát a hrát...

KAREL (*čte dopis*)

„Drahé děvčátko, statečnost a sílu jsem myslel v jiném smyslu – ale budiž, stalo se. Nyní tě nechci kárat, jak bys snad zasloužila. Teď je samo o sobě velkou událostí, že jsi aspoň trochu šťastna...“

OLGA

Šťastná? Po tomhle? Zhubla jsem šest kilo, brní mě kolem úst, třesou se mi prsty; a doktoři objevili, že mé srdce nefunguje, jak by mělo. A stejně nelituji. Potvrdila jsem si, že vím, co chci. Víím, co chci, a víím, co nechci. Ne, Čáčo, nejsem šťastná a nikdy šťastná nebudu, chybí mi talent ke štěstí.

KAREL

„Jakže, ty’s trpěla, a já jsem nebyl při tom! Chtěl bych si sám způsobit nějakou silnou bolest, abych věděl, co to je. Tuhle noc jsem dostal hrozně bolestný záchvat ischiasu; tu bolest ti obětuju, je to maličko, ale aspoň něco... Ó bože, kdybych to mohl odčinit! Nevíš, jak je mi hořko. Stojím nad sutinami dobrých úmyslů, kterými jsem chtěl napravit svou vinu. A nyní jsi platila jen ty. Já nic, pranic... Co jsi to učinila! Co jsem já učinil!... Nevím, jaký mám být a čím ti teď mohu ozlatit život. Myslil jsem na tolik věcí, ale dopadlo to jinak. I k tobě mám jiné povinnosti, i k sobě stojím jaksi bez omluvy. Ach, holčičko, láska zůstává i pod studem a sebetrýzní a roste soucitem.“

ALTER EGO

Zlatá slova, Čáčo, zlatá slova: bolest, vina, soucit, stud, povinnost, láska...

OLGA

Končí srpen, Kačenko. Říkal jsi, že se na podzim vezmeme. *(pauza)* – Kačenko...? *(zesílí hlas, volá)* Karle, haló...! Čáčo, neuhýbej a odpověz! Říkal jsi, že se na podzim vezmeme!

ALTER EGO (okřikne ji)

Neponižuj se, huso nejapná! Aspoň drobet hrdosti. Copak nerozumíš? Copak ještě stále nechápeš?! Nikdy ti nedá, po čem prahneš. Nikdy!

OLGA

Ale já ho přece miluji! Vždycky ho budu milovat!

ALTER EGO

Tak to zobraz co nejdecentněji: Zdrčený churavý Básník zašle omluvný list tvému otci a ze zdravotních důvodů zruší plánovanou svatbu.

KAREL

Nemohu se s tebou oženit, děvčátko. Lékaři mě varují, že s tou nemocnou páteří jednoho dne skončím na invalidním křesle. Nesmím tě k sobě připoutat, bylo by to ode mě tuze nezodpovědné. Jsi tak mladá a krásná a talentovaná, nevaž se na mrzáka, buď šťastná, Olinko, buď volná, můj ptáčku, leť, leť, leť!

OLGA

Já tě miluji... A s láskou tě budu třeba tlačit na vozíku, s láskou, Karle, věř mi.

ALTER EGO

Punktum, stačí, neškemrej... Konec fňukání a doražme kapitolu. Už pouze několik řádek. Připravena? Diktuji: „Zatoužila mlčet, lehnout si na záda...“

OLGA (*posune papír ve stroji, zatuká do klávesnice, naváže*)

„... lehnout si na záda, vtáhnout bezvládné nohy k sobě na postel a nějak hezky a tiše umřít...“

ALTER EGO

Jo, hezky a tiše umřít – co ty na to, Čáčo...? Tklivé psaníčko na rozloučenou a kilo tablet na spaní... Jako v září 1927, když jsi pobýval u Starého pána v Topolčiankách. Vedl jsi s panem prezidentem filozofické rozhovory, a já se zatím doma v Praze totálně sesypala.

OLGA

Praskly mi nervy. Osmý rok známosti, a k čemu, hernajs?! Osmý rok ano-ne, ano-ne, ano-ne... Kterápak by to vydržela?! Vždycky jsme všecko řešili v nějakých zatracených dopisech. Dala jsem ti vale rekomandem a tys mi z Topolčianek odvětil expresem, že souhlasíš.

ALTER EGO (*čte dopis z kufříku*)

Tu je to modré na bílém: „Olinko, ty jsi rozhodla. Přijímám. Začíná se mi jasnit, ne v srdci, ale v hlavě.“

KAREL (*navazuje*)

„Já nechci, abys trpěla, já to už neunesu. Prosím tě, proboha, netrýzni se... Buď šťastna... Olí, ty si to zasloužíš, buď šťastna.“

OLGA

Šťastná? Po osmi letech? Po tom všem? Já přece nikdy nebudu šťastná. Já přece neumím být šťastná. Miluji tě, Kačenko. Raději budu nešťastná s tebou nežli bez tebe.

ALTER EGO

Můj kamarád doktor Karel Steinbach mi vypumpoval žaludek a tys mi zase honem napsal z Topolčianek, ať jsem klidná. Ať jsem klidná a jistá si tvou láskou.

OLGA

A víš ty co, Čáčo?! Víš ty co? Změna! Já tě v tom svém románu přivleču k vlastní posteli! Budeš tam! Až se proberu z mrákot, budeš tam! Budeš u mě zkormouceně vartovat a držet mě za ruku!

ALTER EGO

Dichtung!

KAREL (*čte dopis*)

„Píšeš o našem manželství a čekáš ode mne přímou odpověď. Běda, třikrát běda: já jí nemám. Dosud ne, dosud si nevím rady, dosud není čisto a jasno v mé duši... V této krizi musím poustevničit... Má největší hrůza je, že

si myslím, že bys trpěla víc mou blízkostí. A nemysli už, že mé starosti se týkají toho fyzického, co je nebo není nebo nemůže být mezi námi... Ale prosím tě, nejednej se mnou jako s nemocným; víš, že to nesnáším.“

ALTER EGO (*přeruší KARLA*)

Počkej, ukaž, ukaž...? Kačenko, popleto, tohle je úplně jiný list. Tenhle je z května 1923, odeslaný z Neapole –

OLGA (*vpadne*)

Vždycky jsme všechno řešili v nějakých zatracených liebesbriefech! Tolikrát jsi kamsi ujel a pak se mnou šermoval z bezpečné dálky. Samý papír, samá slova, samá LITERATURA!

KAREL (*probírá listy v kufříku a podává je ALTER EGU*)

Drahá Olinko, Milá Olino, Drahá Olgo, Drahá Olino, Drahá Olino, D. O., D. O, D. O...

ALTER EGO (*čte na podávaných listech podpisy jeden za druhým*)

Srdečně zdraví a líbá ruce Karel. Srdečně K Č. Srdečně K Č. Srdečně K Č...

OLGA

1923, 1924, 25, 26, 27...

ALTER EGO (*naváže*)

28, 29, 30, 31... atd., atd., atd. Ani snoubenec, ani manžel, ani milenec...

OLGA

Jako bratr a sestra, jako dva přátelé, jako dva umělci spříznění volbou...

ALTER EGO

Tolikrát jsi mi okatě dával svobodu, a nikdy ses se mnou nerozešel.

KAREL

Nikdy ses se mnou nerozešla.

OLGA

Nikdy jsme se nerozešli.

ALTER EGO

A tak jsme spolu k pobavení i pohoršení veškerého okolí chodili- nechodili celých patnáct let.

ZVUK: *Hodiny šestkrát odbijí.*

14.

KAREL (*rozsvítí lampu*)

Dej pámbu dobrej večír.

OLGA (*zvadle*)

Dobrý večer, Kačenko.

KAREL

Proč tu ještě sedíš, je spousta hodin. Ty dneska nemáš představení?

ALTER EGO

Nemám, Čáčo, nemám... Vyhodili mě z divadla.

OLGA

Nevyhodili! Sama jsem odešla. Já sama!

KAREL

Sama?! Olino, ty, a vzdát se tyátru? Nevěš mi bulíky na nos. Vždyť ty plánuješ na těch prknech jednou i umřít. Přiznej barvu!

ALTER EGO

Dala jsem výpověď, abych to řediteli ulehčila. Naznačil mi, že již jaksi nemůže dále riskovat a držet si v ansámblu jistou Scheinpflugovou; chudáček direktor, uhýbal očima a byl rudý jako rak.

OLGA

Jo, a tu mou úspěšnou roli v Romanci z fleku převzala Lída Baarová.

ALTER EGO

Publiku je to šumafuk, předtím tleskali Scheinpflugové, nyní zase Baarové, a proč ne, maj recht, je to sice šmíra, ale jinak fešanda, fešanda! Donnerwetter, tak andělský ksicht, že by jí i kulhavý d'ábel upsal duši.

OLGA

Však jsem ten kopanec čekala dávno. Jsem přece na seznamu.

ALTER EGO

Jsem na seznamu: Olga Scheinpflugová-Čapková, osoba nepřátelská Říši.

OLGA

Všichni jsme na seznamu. Já, můj bratr, naši příbuzní, přátelé, známí...

ALTER EGO (*navazuje na výčet*)

Židé, komunisté, Cikáni, antifašisté, socialisté, Češi, vlastenci, humanisté, intelektuálové, liberálové, sokolové, spiritisté, homosexuálové, choromyslní, invalidé, studenti, mladí otroci, muži, ženy, děti... Všichni jsme na nějakém seznamu.

OLGA

Seznamy s'atých, zastřelených, umučených, zplynovaných, uvězněných, uprchlých, totálně nasazených...

KAREL

Proč je tu tak prázdný, Olino? Nikde žádní hosté... Cožpak dneska není pátek? Moji pátečníci už sem nechodí?

OLGA

Ne, Kačenko, už sem nechodí.

KAREL

Ani Peča? Já vím, že sis s mými sourozenci nerozuměla, leč doufal jsem, že aspoň Peča někdy zaskočí, když bydlí hnedka za zdí.

OLGA

Nebydlí, Kačenko. Ve druhé půlce vily teď žije esesák Faulhaber. Tvou švagrovou Jarmilu s dcerou Alenkou vyhnali. A tvůj bratr Peča je v koncentráku. V Buchenwaldu.

ALTER EGO

Už se nevrátí. (*zhasne lampu*)

KAREL

A co Karel Poláček?

OLGA

V Osvětími.

ALTER EGO

Už se nevrátí.

KAREL

A Vladislav Vančura?

OLGA

Vančuru popravili.

KAREL

A Zdeněk Dohalský?

ALTER EGO

Zastřelen.

KAREL

Doktor Bouček?

OLGA

S'at.

ALTER EGO

Všichni tvoji druhové jsou pryč, Kačenko. Ferdinanda Peroutku zavřeli do lágru, František Langer prý slouží někde v zahraničním vojsku a Fráňa Šrámek již vůbec neopouští svůj byt.

KAREL

A co Hugo Haas? Tvůj bujný druh z Táflrundy, můj doktor Galén z Bílé nemoci...

OLGA

Je v cizině. Tisíckrát jsme spolu stáli na jevišti a vždycky samé kasaštyky. Ve svých konverzačkách jsem mu psala úlohy na tělo: Madla z cihelny, Okénko, Houpačka, Pan Grünfeld a strašidla –

ALTER EGO

Hugo ujel i se ženou počátkem okupace. Nechali tady novorozeně, chlapečka; zaplatili chůvě na několik měsíců dopředu a utekli; nechali tady to dítě –

OLGA

Já nemám děti, já nemohu nikoho soudit.

ALTER EGO

Tolik našich přátel zmizelo. Hlas Jana Masaryka poslouchám každou středu z Londýna –

KAREL (*štěkne*)

Poslech cizího rozhlasu se trestá smrtí!

OLGA

A s Milenou Jesenkou jsem naposledy mluvila telefonem 15. března 1939 ve čtyři ráno.

KAREL

15. března? To datum jsem si zatrhl v diáři. Pamatuješ, tehdy v prosinci, když jsme se na zimu loučili se Strží. Slíbil jsem ti, že za devadesát dnů se na venkov znovu vypravíme, přesně 15. března 1939.

ZVUK: *Zazvonění (telefon).*

ALTER EGO

Ve čtyři ráno mi volala Milena Jesenská, že německé jednotky zrovna vjíždějí do Prahy.

OLGA (*do telefonu*)

Díky, Mileno, já vím. Už taky gruntujeme.

ALTER EGO

S Božkou a Macoš jsme v prádelně pálily hromady dopisů. Nakvap a bez třídění, aby žádné jméno nepadlo do spárů slídícího kata.

OLGA

Milena Jesenská je v Ravensbrücku.

ALTER EGO

Už se nevrátí.

KAREL

A kam se poděl tvůj nejoddanější rytíř, tvůj doktor Karel Steinbach alias Kadelík? Snad se ti nepřestal dvořit?

OLGA

Steinbachovi se podařilo sehnat papíry a odcestovat, je snad taky kdesi v naší armádě. Avšak svým dvěma sestrám už nestihl pomoci. Byla jsem se s nimi potajmu rozloučit noc předtím, než šly obě do transportu. Viděla jsem jejich připravené rance a kabáty se žlutou hvězdou, ježíšikriste...! A ony zatím seděly důstojně v pokoji a předávaly mi vzkazy pro svého bratra. Musím vše Kadelíkovi vyřídit po válce.

ALTER EGO

Steinbach se vrátí.

OLGA

Ale jeho sestry ne, ty se už nevrátí. Nějaký železničář mi propašoval moták od jedné z nich. Psala, že jsou i s mužem kdesi u Rigy a zakopávají v lese hory mrtvol, než sami přijdou na řadu.

ALTER EGO

Tohle Steinbachovi nikdy nepovím. Tohle se Kadelík nikdy nesmí dozvědět.

OLGA

Všichni jsou pryč, Kačenko. Popravení, umučení, uvěznění, uprchlí...

ALTER EGO

Steinbach, Haas, Jesenská, Jan Masaryk...

KAREL (navazuje)

Poláček, Langer, Klíma, Stránský, Fürth, Fuchs, Škrach, Bouček, Dohalský, Vančura, Josef Čapek –

ALTER EGO (naváže)

Karel Čapek –

OLGA (vášnivě)

Proklínala jsem! Proklínala jsem Boha, že mi tě vzal. A nyní mu děkuji. Děkuji ti, Bože, žeš mi ho vzal včas. Žes ho uchránil dalších hrůz a utrpení. Žes ho nevydal vrahům. Žes ho vysvobodil z pozemských pekel. Děkuji ti, Bože, děkuji, děkuji, děkuji!

ZVUK: Úryvek Hitlerova řevu zanikne v rachotu psacího stroje.

15.

OLGA

Kde jsem to přestala?

ALTER EGO (*probírá se dopisy v kufříku*)

1932, 1933, 34, 35 –

OLGA (*otráveně*)

Pověz, Čáčo, jak dlouho spolu chodíme-nechodíme?

KAREL

Olino, vždyť jsme si dávno vysvětlili, že –

ALTER EGO (*přeruší ho*)

Jak dlouho, Čáčo? Pověz!

KAREL

Jsem tvůj starý šedivý vlk.

OLGA

To jsi byl už ve třiceti. Starý šedivý vlk jsi, co tě znám.

ALTER EGO

A jestlipak si uvědomuješ, kolik bude tvé malé holčičce? No kolik? Hádej! – Třiatřicet, Čáčo! Tvé panence táhne na třiatřicet. Co bys tomu řekl?

KAREL

Jsem tvůj starý raněný havran.

OLGA

Raněný jsi taky, co tě znám. A jak jsem si všimla, zranění ti v ničem nebrání. Cestuješ si po Evropě, samozřejmě beze mne, zdoláváš horské túry, rovněž beze mne, dennodenně se rýpeš v záhonech... Kdykoli ti dopoledne zatelefonuji, zpraží mě hlas tvé hospodyně –

ALTER EGO (*alias hospodyně, do telefonu, odměřeně*)

Lituji, milostivá, ale pan doktor právě pracuje na zahradě.

KAREL

Ani tebe často nelze zastihnout. Avšak respektuji to. Jsi přece volná.

OLGA

Ó díky, Čáčo, jak velkorysě. Volnost za volnost. Jsem volná a hrdá. Tak důsledně hrdá, že jsem nikdy nevkročila ani na tvou zahrádku, ani do tvé vilky, a to tam žiješ deset roků.

KAREL (*přerušit ji*)

Děvčátko, netrap mě neustále. Ty věčné sarkasmy, výčitky, slzy, scény, emoce... Jako bych za to mohl, že nepřejčná příroda kolem mě opsala osudný kruh.

ALTER EGO (*ironicky opakuje*)

Nepřejčná příroda kolem tebe opsala osudný kruh.

OLGA (*rozzlobeně*)

Nevymlouvej se! Prostě nemáš dobrou vůli. Nemáš dobrou vůli!

KAREL

Nepřeji si nic jiného, než abys byla šťastná. Pořád tě nabádám, abys byla šťastná. Jsi mladá, hezká, úspěšná. Buď šťastná, Olgo.

ALTER EGO

Mladá, hezká, úspěšná... Ročně sedm premiér a nejméně jedna nová knížka. Opona nahoru, opona dolů; memorování, zkoušení, hraní, klanění, aplaus. Harcování po gastšpílech, psaní po nocích... Božský kumšt a fůra špinavého balastu, komedie, tragédie, závisti, klepy, flirty, flámy, skandálky. Představitelka prvního oboru vulgo hadrářka. Hadrářka, co celou gáži vyhodí za róby do hogofogo konverzaček.

OLGA

Čím dál úspěšnější a čím dál méně mladá; hle, ta známá herečka a literátka, ta pověstná salonní společnice, ta naporáděná, prostořeká blondýnka, jež na potkání chrlí bonmoty; energická, vyzývavá, rozverná; tfuj, tfuj, prevíte, sraz vaz!

ALTER EGO

A všude tolik pohledných, inteligentních, zábavných mužů. Všude obdivovatelé, ctitelé, kolegové, parta přátel z Táflrundy; stačí se pouze usmát a kývnout prstem.

OLGA

Stačí jen kývnout, Karle... Zástupy nápadníků... Přijdou, odejdou... A žádný z nich ti nesažá ani po kotníky. – Jak dlouho už spolu chodíme?

KAREL

Patnáct let, Olgo.

ALTER EGO

Patnáct let. Patnáct let spojenci, soupeřníci, bliženci... Co by to ještě dokázalo změnit? Nikdo a nic. Navždycky jako bratr a sestra. Navždycky pevně srostlí, ať se přihodí cokoli –

OLGA (*radostně*)

Kačenko, mám pro tebe senzační novinu! Podrž se! Budu se vdávat!

KAREL (*šokován*)
Cože?!

OLGA

Steinbach mi nabídl manželství. Kadelík, můj kavalír nejvěrnější. Představ si tu ironii, samí umělci, divadelníci, žurnalisté, poeti, a nakonec se provdám za gynekologa!

KAREL (*vybuchne*)

Ty ses zbláznila! Teď, po patnácti letech? Teď sis umanula vzít jakéhosi cizího chlapa? A co já? Co bude se mnou? Na mě nemyslíš?!

ALTER EGO

Dostal jsi hysterický záchvat. Poprvé v životě jsi mi ztropil výstup. Ty ses rozběsil, Čáčo, ty jsi ječel, vřiskal, naříkal! – Neuvěřitelné!

KAREL

Wahrheit, Olino, svatá pravda. A vylič to barvitě, ať si čtenáři přijdou na své.

OLGA

Dichtung, Kačenko, copak mě neznáš? Nedopustím ani škraloupeček na tvé tváři.

KAREL

A určitě to zobrazíš úžasně romanticky.

OLGA (*potvrzuje*)

Bylo to úžasně romantické! Nejkrásnější prázdniny! Opět po rocích jsme si spolu vyjeli na letní dovolenou. Vydali jsme se autem do Alp a tokali jsme jako dva sedmnáctiletí zamilovaní bloudi. A v rakouském hotelu Gnadenwald jsi mě podruhé požádal o ruku.

ALTER EGO

Není to legrační, Kačenko? Český spisovatel! Český! – A jednu ženskou prokleje francouzsky a druhou požádá o ruku anglicky. Pětačtyřicetiletý starý mládenec, a pořád stydlivý jako panic.

KAREL

Do you wish to marry me?

OLGA

Ano, chci. Chci, chci, chci!

KAREL

Výborně, děvčátko. Takže vystrojíme svatbu co nejdříve!

VŠICHNI TŘI vstanou, přejdou před stůl.

ALTER EGO

A obřad se konal hned za čtrnáct dní, 26. srpna 1935 na vinohradské radnici. Znechucenému Pečovi a šokované Lenče jsme tu radostnou událost oznámili, až bylo po všem.

OLGA

Měla jsem na sobě nový světle šedý kostým s voničkou tuberos; a na hlavě klopený klobouček bez závoje.

KAREL

Nestihli mi včas dodat objednaný oblek, takže jsem se na veselku vyšňořil do modrého obnošeného, který jsi nesnášela.

OLGA (*zavěsí se do KARLA jako nevěsta při oddávkách*)

Kačenko, probůh, aspoň tu dědkovskou hůlku si neber.

KAREL

Ani nápad, holčičko, bez špacírky do chomoutu nepolezu!

ALTER EGO (*alias oddávající úředník*)

A nyní prosím opakujte po mně: Já ženich –

KAREL (*slavnostně*)

Já čenich –

ALTER EGO (*nedůvěřivě*)

Nelži! Opravdu jsi řekl „čenich“?

KAREL

Já čenich!

OLGA

Já nevěsta...

KAREL

Ano.

OLGA

Ano.

ALTER EGO (*radostně volá*)

Ať žijí novomanželé! Ať žijí Olga a Karel Čapkovi!

ALTER EGO, KAREL, OLGA (*volají jeden přes druhého a tleskají*)

Ať žijí! Blahopřejeme! Zlomte vaz, prevíti, tfuj, tfuj, tfuj! Na zdraví!

KAREL (*nadšeně*)

Olino, manželství je báječná věc, nejlepší věc na světě. Každému to vřele doporučím. Vůbec nechápu, proč jsme s tím tak dlouho otáleli.

OLGA

Miluji tě, Karle. Jsem šťastná. Jsme dva. Jsme spolu. Teď už se mi nikdy nemůže stát nic zlého.

ALTER EGO, KAREL, OLGA (*vesele zpívají sborem v řízném pochodovém rytmu*)

Zelení hájové, bejvaly jste vy moje, bejvaly jste srdce mého potěšení...

ZVUK: *Úryvek Hitlerova řevu zanikne v dlouhém zvonění zvonku.*

16.

Všichni tři se polekaně podívají ke dveřím. ALTER EGO začne rychle schovávat několik popsaných listů do zavařovací sklenice.

OLGA (*volá*)

Macoš...? Přišel někdo?

ALTER EGO

Kdo to byl?

OLGA

Klid, nerozčiluj se. Čistý vzduch.

ALTER EGO

Jo, čistý vzduch. Zatím. (*opět vytahuje listy ze sklenice*)

OLGA

Šmarjá, nemám na to nervy.

ALTER EGO

Jde jenom o zvyk.

OLGA

A taky možná o krk, jsem na seznamu! Před pár týdny jsem se namočila do ožehavé záležitosti. Jeden člověk hledal kontakt na odboj a obrátil se na mě. Počítal, že snad já při svých stycích... Ale co když to byla provokace...? Svěřila jsem se Němečkovi a Jílovskému a už se v tom vezeme všichni, ten člověk, i já, i Němeček, i Jílovský...

KAREL

Jílovského zatkli!

OLGA

Já vím. Bojím se. Je mi tak úzko, Alquiste.

KAREL

Hlavu vzhůru, fronta už je blízko. Tisíciletá říše mele z posledního.

OLGA

Jakmile zadrnčí zvonek u dveří, rozkmitá se mi srdce a začne mi škubat víčkem –

ALTER EGO

Za prvního stanného práva mě s bratrem obvinili ze sabotáže kvůli naší mrňavé neobdělané parcele. Horko těžko jsme vyvázli s pokutou deset tisíc, měli jsme z pekla štěstí. Vždyť každý den zveřejňovali seznamy popravených.

OLGA

Občas mi udělají prohlídku a občas mě odvezou na výslech. Dosud jsem to jakžtakž zvládla, jenže minule mě sebralo gestapo a rovnou do Pečkárny. Zuřili, že prý ukřívám jakýsi Benešův dopis. Až v cele se mi rozbřeslo, že asi slídí po tom starém padělků. Po tom zákeřném podvrhu, který otiskl fašounský plátek před Vánoci 1938.

KAREL (*vyvolává jako kamelot, mává novinami*)

Dopis Edvarda Beneše Karlu Čapkovi! Tajné spojení s bývalým prezidentem! Benešův dopis Čapkovi...!

ALTER EGO (*křičí*)

Pust'te mě! Jsem tu omylem! Byla to novinářská kachna! Osobně jsem to tenkrát dementovala. Můj muž se již nemohl bránit, neboť ležel na smrtelném loži. Ověřte si to v redakci Večera. Žádný Benešův list nikdy neexistoval.

KAREL

Existoval, Olinko.

OLGA

Panekomarjá...! A co v něm stálo?

KAREL

Nic, co bychom sami nevěděli. Že brzy propukne válka, Hitler bude rozdrčen a náš národ osvobozen. Čeká nás dlouhé a krvavé drama se šťastným koncem.

ALTER EGO

Šťastný konec...? Vzpomínám si, co ti řekl prezident Beneš po premiéře Bílé nemoci. Hru pochválil, akorát závěr se mu zdál příliš pesimistický.

KAREL

Pesimistický? Nesouhlasím. Bílá nemoc je varování. Je to siréna, alarm, bití na poplach!

OLGA

Nechal jsi tam tragické finále, Karle. Nedal jsi tam naději.

KAREL

A myslíš, děvčátko, že by tomu někdo věřil?

ZVUK: *Hodiny čtyřikrát odbijí.*

17.

KAREL *(sedne si ke stolu, rozsvítí lampu)*

Dej pánbů dobrej večír.

ALTER EGO

Dobry večer, Kačenko.

KAREL

Tak co, jak jsi daleko se svou knihou?

OLGA *(sedne se k psacímu stroji)*

Brzy budu hotová. Ještě nanejvýš čtyřicet stránek...

KAREL

A potom?

ALTER EGO

Potom schovám rukopis do zavařovacích lahví, ty s Boženkou zakopeme pod akáty na Strži, a až bude po vojně, zase je vykopeme.

OLGA

Podej mi ruku, Karle. Tahle kapitola bude nejtěžší.

ALTER EGO

Ano, smrt. Vždycky to končí smrtí. Všichni prohrajeme a každý z nás bude poražen.

OLGA

Je mi úzko, Alquiste. Já to nedokážu.

KAREL

Ale dokážeš, samozřejmě že dokážeš.

OLGA

Miluji tě. To pro tebe píšu román o lásce Básníka a Herečky.

ALTER EGO *(skepticky)*

Za čtvrt století napíšu román o herečce, jež lásku oželí. K čertu s láskou, pouze na díle záleží. Na tvoření, na literatuře, na tyátru. Na těch slovech, prknech, šminkách, kostýmech. Na reflektorech, které pálí a oslepují; na potlesku, mimo kterého nic není... Nic víc není...

OLGA

Cožpak budu doopravdy jednou tak strašně stará?

ALTER EGO

Nač sobě, jiným lhát? Den letí k večeru...

OLGA

Miluji tě, Loupežníku. Nikdy tě nepřestanu milovat.

KAREL

Připrav se, Mimi. Třetí zvonění, už musíš na jeviště.

ALTER EGO (volá)

Paní Scheinpflugová na scénu! Paní Scheinpflugová na scénu!

ZVUK: *Rachot psacího stroje. Hodiny třikrát odbijí.*

18.

OLGA

Teprve tři, a venku už skoro tma.

ALTER EGO

Čemu se divíš, advent, za chvíli jsou tady Vánoce.

OLGA

Čáča neměl rád Vánoce.

KAREL

Já že neměl rád Vánoce? Pokaždé jsem se na ně těšil. I v dospělosti jsme si s Pečou posílali svá psaníčka Ježíškovi. – Milej Ježíšku, móóóc tě prosíím, naděl mi letos pod stromeček –

OLGA

Ne, Kačenko, neměl jsi rád Vánoce.

KAREL

To není pravda. *(otevře noviny)* Třeba zde, můj článek v Lidových novinách, 11. prosince 1938, poslouchej *(čte)*: „A je před námi ještě jedno znamení, jako záložka v rodinné knize: Vánoce. Návrat domů. Svátek domova. Hvězda domácí.“

OLGA

Už se setmělo, Karle, už je tma.

KAREL (pokračuje v četbě z novin)

„Musejí se snést i ty horší a temné dny. Pravdaže jsme zimomřiví po světle; ale ještě nám zbývá lampa domácí; i při ní je vidět daleko dopředu. Rozsvíťme všechny své lampy, aby lidé za tmy našli cestu domů. Přišel čas temnot.“

OLGA

Přišel čas temnot... Vánoce... *(pauza)*

ALTER EGO

Pokračuj, proč nepíšeš?

OLGA (*vybuchne*)

Neměl jsi rád Vánoce!

ALTER EGO

To ty nemáš ráda Vánoce! To tebe trýzní pohled na stromeček, ozdoby, dárky, cukroví. – Vánoce! Za okny mrzne, až praští, v kuchyni vyje starý pes a Steinbach ti bodá milosrdnou injekci, zatímco nahoře v ložnici právě snímají mrtvému Básníkovi masku z obličeje.

OLGA

Od počátku jsem poznala, že se nevrátíš.

ALTER EGO

Od Mnichova jsem ti to četla ve tváři.

KAREL

Čestný chlap se má zabít, jestliže jeho svět brutálně zavraždili.

OLGA

Tak nesmíš mluvit, Kačenko! Teď tě tato země bude potřebovat ještě víc. Teď všichni budeme potřebovat ještě víc úsilí a odvahy a lásky.

KAREL

„Poražení nemilují, poražení nenávidí!“

OLGA

Ty přece neumíš nenávidět.

KAREL

Zato Oni umějí! Bože, jak ti umějí nenávidět! Říjen, listopad, prosinec, za námi Mnichov a před námi válka. A mezi tím chorá druhá republika. Podzimní odstřely a vyřizování účtů, zvracení a převracení, zatracování a proklínání, hanobení a upalování, rozklad, čistky, udávání.

ALTER EGO

Říkali tomu „obroda“. „Národní obroda“! Nové dějiny, noví lidé, nové pravdy, nové lži, nová koryta. A coby bonbonek pro rozkacené měšťáky každodenní štvance na poraženého Básníka.

OLGA

Kačenko, vypadáš vyčerpaně. Ten tvůj kašel se mi vůbec nelíbí, od srpnové povodně na Strži ses nezbavil nachlazení, proč neodpočíváš?

KAREL

Nic mi není. Hloupá chřipka. Banální nastuzení uprostřed národní katastrofy. Musím pracovat, musím dokončit svého Foltýna. Dneska jsem toho moc neudělal, omdlel jsem nad rozepsanou stránkou.

OLGA

Ty jsi omdlel? Kačenko! A to mi povídáš až nyní?! Tak s Foltýnem máš utrum! Šmytec! A hybaj do peřin! A budeš se okamžitě kurýrovat! Ihned k nám zavolám Steinbacha, ať tě vyšetří!

ALTER EGO

Ještě téže noci jsem zavolala doktora Steinbacha. Prohlédl Karla a pak si mě odvedl stranou a pravil, že stav je vážný.

OLGA

Jak vážný?

ALTER EGO (*alias Steinbach*)

Velmi vážný. Ráno musíme přizvat odborníky, profesory, kapacity, já jsem jen obyčejný porodník. Potřebujeme zkušené machry. A taky ošetřovatelku.

OLGA

Ošetřovatelku? A kruci, to Čáču vyleká. Děsí se marodění. Jakmile spatří profesory s ošetřovatelkou, vyplaší se jako děcko.

ALTER EGO

Neboj se, něco mu namluvíme, nic nepozná. A hlavně se na něj bezstarostně usmívej, hubuj ho, žertuj, štěbetej, však ty to zvládneš, od čeho jsi herečka. Hraj, Olino. A opovaž se vypadnout z role.

OLGA

Počkej, jaká role...? Domníváš se... Chceš snad naznačit, že...?

ALTER EGO

Je slabý, Olgo. Fatálně slabý. Poslední měsíce mu daly sakramentsky zabrat.

OLGA

Co se děje...? A vyklop všechno, Kadelíku! A na rovinu!

ALTER EGO

Nikdy jsem ti nelhal.

OLGA

Takže jak je na tom? Podle tebe?

ALTER EGO

Naděje zůstává vždycky.

OLGA (*zoufale*)

Naděje...?! On se nevrátí... Já to věděla! Od prvního dne jsem to věděla! On se nevrátí! Panebože, to ne, to ne...

ALTER EGO

Schovej si slzy, není čas na brečení, musíš za ním, čeká na tebe. Zapudruj si obličej a marš na jeviště. A hraj, hergot, od čeho jsi herečka?!

OLGA (vesele)

No, Kačenko, to se ti teda povedlo. Gratuluju. Přechozená chřipka a ukázková bronchitis. Zlobil jsi, neléčil ses, trucoval, zato teď si tě páni profesori pěkně pohlídají. A ležet budeš, ani se z postele nehneš!

KAREL

Nemůžu ležet.

OLGA

Jak to?

KAREL

Nesmím ležet, nesmím se opřít.

OLGA

Proč? Co se stalo?

KAREL

Páteř, Olino. Musím zůstat vzpřímený. Musím sedět, jinak se v tu ránu začnu dusit. To ten můj křivý, mrzácký hřbet.

OLGA

Ach kristeježiši! Ani tahle samozřejmost! Ani tahle úleva mu nebyla dopřána. Spočinout na zádech v hodině nejtěžší, klesnout do polštářů zmučeným tělem. Kristeježiši, ani na smrtelném loži!

ALTER EGO

Je to oboustranný zápal plic. A jestli se připojí srdeční kolaps...

OLGA

Nevrátí se. Vždycky jsem to věděla... Boženko, modli se se mnou: Otče náš, jenž jsi na nebesích –

KAREL

Nebesa jsou z ledu a venku mrzne, až praští, třeskatá zima jako někde v Norsku –

ALTER EGO

Pamatuješ na Norsko, Kačenko? Taková krásná, smutná země.

KAREL

Pluli jsme k Severnímu pólu, plavili jsme se k Nordkappu... Samý led a samá voda... A nad obzorem divné scvrklé slunce, věčný soumrak i věčné svítání, polární noc...

OLGA (*štěbetá*)

Pojedeme spolu na jih, Kačenko, hned jak se uzdravíš. Někam k teplým mořím, k palmám, cikádám, pomerančům –

ALTER EGO

Hraj, Olino! Vyřvi se v koupelně, přepudruj nos a alou zpátky na scénu!

OLGA

Budeme se spolu brouzdat po bílých plážích, Kačenko, a večer budeme poslouchat vlny a rumbu –

ZVUK: *Úryveček latinskoamerické rumby.*

KAREL

Maracas de Nero.

ALTER EGO

Maracas de Nero. Pouštěl sis tu vášnivou muziku stále dokola a psal při ní Povětroně.

KAREL

To jsem já. Já jsem ten člověk, který nedoletěl.

OLGA

Proč je tu tolik lidí? Peča, Lenča, Steinbach, doktoři, ošetřovatelka... Proč tu okounějí? Jsou Vánoce, hvězda domácí, mají být doma, mají být u svých, propřevovat koledy, louskat ořechy, rozbalovat dárky –

KAREL

Slyšel jsem zvonek, Olgo. Kdo to zase zvonil? Kolik jich dneska bylo? Kolik anonymů, telefonátů, výhrůžek...? A proč ti kameloti opět křičí...? Co po mně chtějí? Co po mně všichni ještě chtějí?

OLGA

Nikdo nezvonil, Kačenko, je ticho, zvonky jsou vypnuté, telefon hluchý, půlnoc dávno odbila, lidé spí.

KAREL

Co je dneska za den?

ALTER EGO

Pěťadvacátého prosince, Boží hod.

KAREL

Zkazil jsem ti Vánoce, holčičko. Tři dny u mě bdíš, jdi taky spát. No tak jdi, jdi, jdi... Já už to tu zvládnou sám.

OLGA (*vesele drmolí*)

Ne, Kačenko, podej mi ruku, počkám, než usneš. Za okamžik se ti uleví. Bude se ti lehčeji dýchat. A až se uzdravíš, odjedeme spolu na jih –

ALTER EGO

Hraj, Olino! Dosud tě vidí, slyší, vnímá... Ledové prsty a modrající tvář. Oči dokořán... Otče náš, jenž jsi na nebesích –

OLGA (*křičí*)

Kačenko! Vrať se! Drž se mě! Já tě nedám!

ALTER EGO

Otče náš, jenž jsi na strašlivých arktických nebesích... Venku mrzne, až praští a střechy jsou jako dýky a vítr smetá stopy ve sněhu –

OLGA (*křičí*)

Karle! Alquiste! Prokope! Loupežníku!

KAREL

Dvacet čtyři pod nulou a zářící závěje, polární noc... Polární noc...

ALTER EGO

Pusť ho. Je po všem. Je konec. (*zhasne lampu*)

OLGA

Ne! Já musím! Nechte mě! Musím ho držet. Ještě se dívá!

ALTER EGO

Polož ho na záda. Je mrtvý. Zemřel.

OLGA (*nechápe*)

Jsem mrtvá... Zemřela jsem... Jsem mrtvá... Zemřela jsem...

ALTER EGO (*táhle, stupňovaně zakřičí*)

Opona! O-PO-NA!

ZVUK: *Silný rachot psacího stroje postupně zanikne.*

(19.) EPILOG

OLGA vytáhne papír ze stroje, srovná do štosu a začne lejstra strkat do zavařovací sklenice. KAREL rozsvítí lampu.

ALTER EGO (*probírá se v kufříku s dopisy, posléze vytáhne jeden list*)

Tolik dopisů... Schovávám si všechny tvoje listy, Kačenko. – Koukej, tenhle jsi mi napsal 25. prosince 1920, přesně osmnáct let před svým skolem: (*čte*)

„Olo, neměl bych dnes v noci klidu, kdybych Vám nenapsal několik slov. Můj bože, já jsem Vás rozplakal! Už podruhé jsem rozplakal svou holčičku, já, který bych jí chtěl vyzlatit kukadla věčným úsměvem! – Děvčátko, Vy jste můj život –“

OLGA (navazuje)

„Děvčátko, Vy jste můj život; a pokud mne máte ráda, mám tolik síly tělesné i duševní, že bych ji mohl rozdávat, že bych jí chtěl polovinu přelít do Vás, která tak často trpíte víc než já, která býváte víc unavena, která jste tisíckrát slabší. – Olo, a ještě jednu věc mi odpusťte: těch Vašich osmnáct let. A přece bych chtěl, aby Vám bylo věčně osmnáct let.“

KAREL (navazuje)

„... aby Vám bylo věčně osmnáct let. Píšu a mám na klíně Vaše punčošky – odpusťte, rozbalil jsem je a líbám je za každou větou. Má ušlechtilá, prudká, plačící holčičko, jsem surovec, divoký osel a protivný havran; ale hleďte, jsem tak zamilován! a mimo to, když někdy nemohu a nemohu spát, myslím na tolik věcí – většinou překrásných a někdy hrozně smutných; a něco z těch smutných jsem nechtě vyplácl. Byla to myšlenka některé zlé noci, přízrak bezesnosti, klam, nic vážného. Nikdy už o tom nemluvit! – Olo, *musím* Vás vidět. Musím, nesmírně musím. Čekám rovnou před divadlem, aby Vás neunesl nikdo jiný. Vy jste můj život.“

ALTER EGO dá dopis do kufru, zhasne lampu a s kufrem vykročí ke dveřím. Vzápětí se však zarazí a vrátí se zpět ke stolu. Rozsvítí znovu lampu a teprve pak odejde dveřmi pryč.

OLGA a **KAREL** zůstávají nehybně sedět u stolu.

ZVUK: Odbijení hodin – do ztracena...

(OPONA)

POUŽITÁ LITERATURA:

- ČAPEK, Josef; ČAPEK, Karel. *Spisy II. Ze společné tvorby*. Praha : Čs. spisovatel, 1982. (Krakonošova zahrada. Zářivé hlubiny a jiné prózy. Lásky hra osudná. Ze života hmyzu. Adam Stvořitel.)
- ČAPEK, Karel. *Boží muka*. Praha : J. Otto, 1917.
- ČAPEK, Karel. *Cesta na sever*. Brno : nakl. Lidové noviny, 1936.
- ČAPEK, Karel. *Dramata. Spisy VII*. Praha : Čs. spisovatel, 1992. (Loupežník. RUR. Věc Makropulos. Bílá nemoc. Matka.)
- ČAPEK, Karel. *Francouzská poezie nové doby*. Praha : Čs. spisovatel, 1968.
- ČAPEK, Karel. *Hordubal. Povětroň. Obyčejný život*. Praha : Čs. spisovatel, 1975.
- ČAPEK, Karel. *Hovory s T. G. Masarykem. Spisy XX*. Praha : Čs. spisovatel, 1990. (Doslov Miloš Pohorský.)
- ČAPEK, Karel. *Italské listy. Anglické listy. Výlet do Španěl. Obrázky z Holandska*. Praha : Čs. spisovatel, 1958.
- ČAPEK, Karel. *Karel Čapek Věře Hrůzové. Dopisy ze zásuvky*. Praha : Melantrich, 1980.
- ČAPEK, Karel. *Kniha apokryfů*. Praha : Čs. spisovatel, 1964.
- ČAPEK, Karel. *Krakatit*. Praha : Čs. spisovatel, 1989.
- ČAPEK, Karel. *Listy Olze*. Praha : Čs. spisovatel, 1971.
- ČAPEK, Karel. *Na břehu dnů*. Praha : Čs. spisovatel, 1978.
- ČAPEK, Karel. *Pozdravy*. Praha : Mladá fronta, 1987.
- ČAPEK, Karel. *Ratolest a vavříin*. Praha : Melantrich, 1970.
- ČAPEK, Karel. *Ukradený spis. Z próz Karla Čapka*. Praha : SNDK, 1968.
- ČAPEK, Karel. *Válka s Mloky*. Praha : Stát. nakl. krásné liter., hudby a umění, 1955.
- ČAPEK, Karel. *Věštkyně a jasnovidce aneb Na prahu záhad*. Praha : Alabatos, 1996.
- ČAPEK, Karel. *Život a dílo skladatele Foltýna*. Nakl. Lidové noviny, 1939.
- ČAPEK, Karel; SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *O divadle a tak podobně*. Praha : Melantrich, 1985.
- ČAPKOVÁ, Helena. *Moji milí bratři*. Praha : Čs. spisovatel, 1962.
- DOSTALOVÁ, Leopolda. *Herečka vzpomíná*. Praha : Orbis, 1964.
- DOUDĚRA, Karel. *Republika na úvěr*. Novinář, 1987.
- HOLUBOVÁ, Miloslava. *Cestou necestou. Salon*, 1998, č. 72, s. 3.
- KUBKA, František. *Na vlastní oči*. Praha : Čs. spisovatel, 1959.
- MACHAR, Josef Svatopluk. *Ruští autoři*. In *Česká poezie dvacátého století*. Praha : Čs. spisovatel, 1980, s. 57.
- POLÁK, Vladimír. *Literární místopis okresu Blansko. (Věra Hrůzová.)* Blansko : Okresní knihovna v Blansku, 1985.
- SCHEINPFLUG, Karel. *Můj švagr Karel Čapek*. Hradec Králové : Kruh, 1991.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Babiola*. Praha : Melantrich, 1930.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Balada z Karlína*. Praha : Čs. spisovatel, 1957.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Byla jsem na světě*. Praha : Mladá fronta, 1994.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Červený kolotoč*. Praha : O. Štorch-Marien, 1927. Edice Aventinum.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Český román*. Praha : Melantrich, 1969.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Guayana*. Praha : A. Neubert, 1946.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Houpačka*. Praha : Fr. Borový, 1934.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Karanténa*. Praha : Melantrich, 1978.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Okénko*. Praha : E. J. Rosendorf. (Bez vnočení.)

SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Pan Grünfeld a strašidla*. Praha : Fr. Borový, 1933.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Poslední kapitola*. Praha : Melantrich, 1980.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Přežitá smrt*. Praha : Melantrich, 1970.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Stesk*. Praha : Fr. Borový, 1939.
 SHAKESPEARE, William. *Romeo a Julie*. Překl. E. A. Saudek. In *Tragédie*. Praha : Odeon, 1983.
 ŠULCOVÁ, Marie. *Čapci*. Praha : Melantrich, 1985.
 ŠULCOVÁ, Marie. *Ladění pro dvě struny*. Praha : Melantrich, 1990.
 ŠULCOVÁ, Marie. *Poločas nadějí*. Praha : Melantrich, 1993.
 ŠULCOVÁ, Marie. *Brána věčnosti*. Praha : Melantrich, 1997.
Československé dějiny v datech. Praha : Svoboda, 1986.
Národní divadlo a jeho předchůdci. Praha : Academia, 1988.

Citace:

Použité doslovné citace jsou v uvozovkách. Kvůli plynulosti textu však nejsou v těchto citacích označeny případné vynechané části či nepatrné změny a rovněž jsou dle potřeby upraveny interpunkčně. (Týká se to zejména úryvků z korespondence.) Pokud se určitý citát vyskytuje opakovaně, je označen uvozovkami pouze při prvním použití.

Kromě označených doslovných citací se v textu v malé míře objevují také neoznačené parafráze některých konkrétních vět z výše uvedené literatury.

Citace byly vybrány z následujících děl:

ČAPEK, Karel. *Povětroň*. In *Hordubal. Povětroň. Obyčejný život*. Praha : Čs. spisovatel, 1975.
 ČAPEK, Karel. *Krakatit*. Praha : Čs. spisovatel, 1989.
 ČAPEK, Karel. *Listy Olze*. Praha : Čs. spisovatel, 1971.
 ČAPEK, Karel. *Loupežník*. In *Dramata. Spisy VII*. Praha : Čs. spisovatel, 1992.
 ČAPEK, Karel. *Matka*. In *Dramata. Spisy VII*. Praha : Čs. spisovatel, 1992.
 ČAPEK, Karel. Podzimní dny. *Lidové noviny 11. 12. 1938*. In *Na břehu dnů*. Praha : Čs. spisovatel, 1978.
 ČAPEK, Karel. Pozdravy. *Lidové noviny 25. 12. 1938*. In *Na břehu dnů*. Praha : Čs. spisovatel, 1978.
 ČAPEK, Karel. *RUR*. In *Dramata. Spisy VII*. Praha : Čs. spisovatel, 1992.
 ČAPEK, Karel. Studánka. *Lidové noviny 14. 10. 1938*. In *Na břehu dnů*. Praha : Čs. spisovatel, 1978.
 ČAPEK, Karel. *Útržky*. In *Na břehu dnů*. Praha : Čs. spisovatel, 1978.
 ČAPEK, Karel. *Karel Čapek Věře Hrušové. Dopisy ze zásuvky*. Praha : Melantrich, 1980.
 ČAPKOVÁ, Helena. *Moji milí bratři*. Praha : Čs. spisovatel, 1962.
 MACHAR, Josef Svatopluk. *Ruští autoři*. In *Česká poezie dvacátého století*. Praha : Čs. spisovatel, 1980.
 SCHEINPFLUG, Karel. *Můj švagr Karel Čapek*. Hradec Králové : Kruh, 1991.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Babiola*. Praha : Melantrich, 1930.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Byla jsem na světě*. Praha : Mladá fronta, 1994.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Český román*. Praha : Melantrich, 1969.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Přežitá smrt*. Praha : Melantrich, 1970.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Sladké Francii*. In DOUDĚRA, Karel. *Republika na úvěr*. Novinář, 1987.
 SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Stesk*. Praha : Fr. Borový, 1939.
 SHAKESPEARE, William. *Romeo a Julie*. Překl. E. A. Saudek. In *Tragédie*. Praha : Odeon, 1983.